

KANSANVALISTUSSEURAN KOTISEUTUKUVAUKSIA

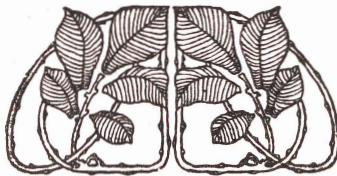
5-6

1910

Pohjois-Karjalan vierasnimiset suvut

Kirjoittanut

A. R. Saarenseppä



Kansanvalistusseuran Kotiseutukuvauksia.

Ottaakseen tehokkaalla tavalla osaa vastaheränneeseen kotiseutuliikkeeseen, on Kansanvalistusseura alkanut julaista uutta kansanomaista helppohintaista kirjasarjaa nimellä »Kansanvalistusseuran Kotiseutukuvauksia». Sarjassa esitetään helppotajuisessa kertoilevassa ja kuvailevassa muodossa pienempään seutukuntaan, kuten luontaisten ja historiallisten maakunnanosain, yksityisten pitäjien tai vieläkin pienempään piirien luontoa, kansaa ja sen elämää, elinkeinoja ja kulttuuria, kaikki historiallisen kehityksen valossa katsottuina.

Sarjan kukin numero muodostaa noin 24-sivuisen sievä-asuisen vihkon à 25 p. Tarpeen vaatiessa yhdistetään useampia numeroita samaan vihkoon.

Sarjassa on ennen ilmestynyt seuraavat numerot:

1—2. **Pielisen varrelta.** Kuvia Pohjois-Karjalasta, kirj. P. Puhakka. 48 siv. 50 p.

3—4. **Muistelmia Kuhmoniemen seurakunnasta,** kirj. K. A. Pfaler. 48 siv. 50 p.

Edellinen on monipuolinen kuvaus kansan elämästä Pohjois-Karjalan suuren vesistön varsilta. Runollinen käsitys ja hioutunut tyyli antavat sille suuren arvon. Jälkimmäisen erityisyytenä taas ovat verrattomat kansanmuistot ja tämän nälkäseudun monien hätäaikain kuvaukset. Kumpikin tekijä on tehnyt kuvauksensa kotiseudun syvällä tuntemuksella ja lämmöllä. Molemmat ovat runsaasti kuvitetut.

Tukkulevittämistä varten julaistaan Kansanvalistusseuran Kotiseutukuvaukset helppohintaisina numeroina (à 25 p., kaksoisviinkot 50 p.) Missä ovat kansanystävät jotka lunastavat tällaisia kirjoja jaettavaksi maamme nuorisolle? Jokaisessa perheessä pitäisi olla kotiseudun kirja, jokaisen kansakoulusta pääsevän käteen olisi pantava tällainen kirja.

Kansanvalistusseura, Helsinki.

Pohjois-Karjalan vierasnimiset suvut

Kirjoittanut

A. R. Saareseppä



Helsingissä 1910

Kansanvalistusseuran Kotiseutukuvauksia 5—6.

Painettu 1910
Raittiuskansan
Kirjapainossa
Helsingissä.

Teoksessa mainitut suvut.

	Siv.		Siv.
Ahlholm.....	8	Gerlander	13
Allenius	38	Gröhn	14
Alopaeus	8	Grönmarck	40
Auvonius	10	Hagert	40
Bamberg	11	Hammar	15
Barck.....	38	Hartlin	40
Bergman	39	Hassel	45
Bergqvist	39	Heinricius	15
Bernstein	39	Hoffren	40
Björn	11	Holsti	41
Björnholm.....	39	Hultin	41
Blankensten	12	Hummelholm.....	41
Blick	39	Hyfvitius	41
Bohm	39	Hällström	41
Bolander	39	Höök	41
Buurman	39	Ignatius.....	16
Böök	39	Imberg	41
Cajanus	44	Invenius.....	17
Candelin.....	39	Jockman	45
Cornér	39	Justander	41
Crohns	42	Kahelin	41
Depner	12	Kajander	41
Durchman	39	Kankaanrinta (Suomenn.)	23
Elfvengren.....	39	Karelberg	41
Elfving	40	Karlstedt	41
Ellonen (Suomenn.)	44	Kekoni	41
Ellonius	44	Kiljander	41
Eschner	40	Koffert	42
Finne	40	Krohns	42
Forsberg.....	40	Krook	45
Forsman	40	Kröger	42
Forstadius	40	Lackman	18
Franzien	40	Lagervall	25
Freese	44	Lamberg	42
Fridlander	13	Lampén	19
Frilander	13	Lampio (Suomenn.)	20
Frimodig	40	Laurell.....	42

	Siv.		Siv.
Lind	42	Schottmann	43
Lindberg	42	Schroderus	43
Lindblad	20	Sidensnöre	28
Lohtander	21	Silfsten	43
Lojander	42	Siljander	29
Långström	42	Skottman	43
Malmstedt	42	Skutnabb	43
Mansnerus	21	Smolander	43
Mohell	42	Snicker	43
Molarius	21	Stranden	29
Myller	22	Strömberg	43
»Natjus»	17	Svarts	44
Neiglick	22	Tarén	44
Nilsén	42	Terander	44
Nygren	23	Toljander	30
Nylander	23	Tujulin	31
»Nyysteri»	24	Tuomela (Suomenn.)	13
»Näälikkä»	22	Törnqvist	44
Ojell	42	Ullgren	32
Oksman	24	Waararinta (Suomenn.)	23
Olsoni	42	Wahrman	44
»Oslanus»	25	Walkendorff	33
Osolanus	25	Wallendahl	33
Paganus	43	Wallius	33
Paldani	43	»Walta»	33
Paldanius	43	Wegelius	34
Porthan	26	Wesander	35
»Pyörni»	11	Westman	36
»Rantiili»	20	Wettenranta (Suomenn.)	36
Redsven	43	Wetterstrand	36
Relander	43	Wikman	44
Rundström	43	Willman	36
»Ryöni»	14	Winter	37
Rofsten	43	Witander	44
Rönnbäck	43	Zitting	44
Sahlman	26	Åke	44
Savander	27	Åman	44
Savenius	43	Örn	38

Alkusana.

Useiden vuosien kuluessa on allekirjoittanut koonnut suu-
sanallisia kertomuksia ja arkistotietoja Pohjois-Karjalan su-
vuista. Näin on kerääntynyt suuri joukko muistoonpanoja,
joita nyt ne, jotka koskevat vieraskielisiä sukuja, tässä vihko-
nessa ovat tulleet käytetyiksi.

Tarkoitukseni ei ole ollut laatia mitään täydellisiä suku-
tauluja niistä suvuista, joista olen tietoja hankkinut. Pää-
asiallisesti olen koettanut saada selville, mistä ja milloin suku
on Pohjois-Karjalaan saapunut, kuka sen ensimmäinen edus-
taja on ollut, missä sukua on asunut ja vielä asuu. Täydellis-
ten sukutaulujen laatiminen ei ole yhden miehen tehtävissä
ja sellaisten painattaminen tällaiseen vihkoseen ei olisi paikal-
laankaan. Tutkimuksen tarkoituksena on olla opastuksena
karjalaisille seuratessaan vierasnimisten sukujensa kulkua
kautta vuosisatojen.

Mahdotonta on saada tällaista tutkimusta niin täydelli-
seksi, ettei siihen voitaisi heti tehdä täydennyksiä ja lisäyksiä.
Ainesten epätasaisuus ja kirjavuus on vaikuttanut, että toiset
suvut ovat saaneet osalleen verrattain laajan kuvauksen, toi-
set taas sangen niukan. Pohjois-Karjalan manttaali- ja henki-
kirjojen puute 17:n sataluvun viimeisellä neljänneksellä on
pakoittanut minua jättämään tiedot monista suvuista, joita en
ole saanut täydennetyiksi kirkonkirjoista tai muista lähteistä,
arvelun varaan. Täydentäkööt asiaa harrastavat, joilla on
siihen tilaisuutta, näitä tietoja parhaansa mukaan.

Painetuita lähteitä olen käyttänyt, missä olen voinut. Varsinkin on M. Akianderin »Herdaminne för forna Viborgs och nuvarande Borgå stift» usein antanut tietoja, joskin sen tiedonantoja, niinkuin useiden muiden lähdekokoelmien, on täytynt korjata ja täydentää.

Venäläisnimisiä sukuja, joita Pohjois-Karjalassa myös useita löytyy, en ole ottanut tähän vihkoseen.

Uskollisesti ovat karjalaiset säilyttäneet vanhat muukalaiset sukunimet niinkuin omat alkuperäisetkin nimensä. Vasta viimeisten aikojen herätykset, laaja nimenmuuttoliike on saanut useita luopumaan nimistä, joista toiset ovat olleet niin vaikeat lausua, että tuskin yksikään suvun jäsenistä on osannut omaa nimeänsä oikein ääntää. Nimenmuutot kehoittavat tutkijoita yhä entistä enemmän ottamaan selkoa niistä vanhoista sukuista, jotka nyt rupeavat uusiksi, kansallisiksi muuttumaan.

Helsingissä 12 päivänä toukokuuta 1910.

Kirjoittaja.



Pohjois-Karjalan vierasnimiset suvut.

Niinkuin tuuli hajoittaa lehtiä kaikkialle, niin kuljettaa kohtalo ihmiskukuja, laulaa kreikkalaisten sokea runoilija, suuri Homeros eräässä runossaan. Tämän totuuden tulee usein huomaamaan, kun sukujen vaiheita seuraa. Kauvaksi suvun syntymäsihoilta siroittaa kohtalo suvun jäseniä, uudet suvut syntyvät vierailta paikkakunnilla, toiset niistä nousevat sangen pian suureen kukoistukseen, toiset kuihtuvat ja kuolevat pois.

Suuri osa niistä sukuista, joiden alkuperää ja paikkakunnalle ilmestymistä seuraavassa tulemme tarkastamaan, juontaa juurensa jostakin virkamiehestä, tavallisesti hengellisellä alalla toimineesta, joka on Karjalaan kulkeutunut. Pappi on ollut useissa tapauksissa suvun alottaja, ensimmäiset jälkeläiset puolittain kuuluneet herras- ja virkasäätyyn pitäen paikkakunnalla jotain pientä virkaa kirkollisella, hallinnollisella tai kunnallisella alalla, kolmannet polvet jo tavallisesti kuuluneet talonpoikaisuokkaan. Suoritettuaan näin terveellisen kiertokulun on suku taas sulautunut siihen kansaan, josta se, pari kolme polvea takaperin lähti.

Suurimmaksi osaksi ovat luettelemamme suvut suomalaista alkuperää, maamme muista osista Karjalaan siirtyneitä. Aniharvoja lienee niiden joukossa, joiden sukukehto on vierailta mailla liekkunut. Joitakuita sellaisia kuitenkin on.

Maamme suuria sivistyssukuja, jotka kauvan ja huomattavalla tavalla sivistystyöhön ovat osaa ottaneet, on vain har-

voja luettelossamme. Hiljaisia maalaissukuja suurin osa, jotka ovat työtä tehneet maan unhoitetuimmassa ja kaukaisimmassa kulmassa ja joiden jälkeläiset nyt elävät Karjalan kylissä ja vaaroilla viljellen sitä maata, joka heille on rakkaimmaksi muuttunut.

Ahlholm.

Kreivi Pietari Brahe kutsui vuonna 1661 Henrik Henrikinpoika Ahlholmin Pielisjärven nimismieheksi ja pienen Brahen kaupungin pormestariksi. Henrik Ahlholm oli Pyhäjoen kirkkoherran Henrik Ahlholmin eli Corvinuksen poika.

Sukututkijat mainitsevat Ahlholmilla olleen vain kaksi tytärtä, mutta meidän arvelumme on, että sekä Antti Ahlholm, joka vuonna 1683 mainitaan Braheassa talonpoikana että samana vuonna mainittu varusmestari Erik A. olivat hänen poikiensa. Erik A. on vuonna 1688 luutnanttina Pielisjärven varustuksilla ja mainitaan usein Simo Affleckin kanssa yhdessä ennen isoa-vihaa. Vielä mainitaan eräs Antti Ahlholm Pielisjärven lukkarina 1690-luvulla. Hän ja äskenmainitsemamme luutnantti Erik A. olivat niiden joukossa, jotka vuonna 1699 anoivat, ettei pientä Brahean pedagoogiota tai alkeiskoulua vielä lakautettaisi, vaan että se saisi jatkaa hyödyllistä toimintaansa.

Aikaisin siirtyi sukua Iломantsiin. Jo heti ison-vihan perästä tapaamme heitä Konnunniemen kylässä talollisina. Siellä heitä on kauvan aikaa ollut ja sieltä ovat he siirtyneet Kiihtelysvaaralle, joka on nykyään suvun varsinainen olinpaikka. Mainitun pitäjän Hammaslahden ja Huhtilammen kylissä on heitä talollisina ja loisina siellä täällä.

Alopæus.

Kerimäen Tuomas Kettusesta polveutuu tämä tunnettu ja laajalle levinnyt suomalainen suku, joka aikojen kuluessa on

kantanut nimiä Kettunius, Norrgren, Alopæus. Maamme itäiset seudut ovat olleet suvun asuinpaikkoina. Iломantsiin tuli papiston apulaiseksi Samuel Kettunius jo 1670-luvulla, tuli kirkkoherraksi aikaa myöten ja sai seuraajakseen poikansa Andersin, joka sillä välin oli muuttanut nimensä Norrgreniksi. Tämän pojista taas jäi kaksi Karjalaan tullen vanhempi Tohmajärven kirkkoherraksi, nuorempi saman pitäjän koulumestariksi.

Sitäpaitsi on Pohjois-Karjalassa ollut kaksi Alopæus-sukua, nimittäin toinen polveutuen Tohmajärven kirkkoherra Jaakko Alopæuksesta (s. 1726, † 1798), toinen Liperin kappalaisesta, Henrik Alopæuksesta, joka tuli Liperiin papiksi 1730-luvun lopulla. Tästä polveutuvat Pohjois-Karjalan Alopæukset, kun sitä vastoin edellinen haaraus on kokonaan Karjalasta hävinnyt.

Henrik Alopæuksella oli pojat Arvid, Adam ja Henrik. Arvidista ajottiin pappia; hän tuli kyllä ylioppilaaksi, mutta huomattiin niin heikoksi tiedoiltansa, ettei voinut papiksi päästä. Hän tuli Liperin pitäjän koulumestariksi, joka virka vastaisi meidän kiertokoulunopettajaa, menestyi hyvin jollei juuri opetuslalla, niin ainakin maata viljellessään, hankki itselleen parikin maatilaa Liperissä, nimittäin Liperinsalon kylässä, ja antautui kokonaan maata viljelemään, kun hänet vuonna 1799 pantiin viralta. Hänellä oli kymmenkunta lasta, joista Maunu jäi hoitamaan isän maatilaa, tuli lautamieheksi ja oli pitäjän muissa luottamustoimissa. Hänen perillisiänsä elää vielä Karjalassa. Toisesta veljestä, joka oli Anders David nimeltään, tuli veronkirjoittaja ja eli hänkin Liperissä. Ei ole varmaa tietoa, onko hänen perillisiänsä vielä Karjalassa.

Toinen vanhan papin poikia oli Adam nimeltänsä. Tultuansa ylioppilaaksi antautui hän maan viljelijäksi hänkin ja hoiti kruunun omistamaa Liperin viinanpolttimoa pitkät ajat. Karjalan talonpoikien edustajana oli hän useilla valtiopäivillä

Ruotsissa, nimittäin vuosina 1789, 1792 ja 1800. Adam Alo-paeus kuoli naimattomana.

Kolmas veli Henrik tuli Kesälahden kappalaiseksi, missä virassa kuolikin. Hänen jälkeläisiensä ei liene Karjalassa, ei ainakaan kansan keskuudessa, vaan ovat he levinneet muualle ympäri Suomenmaan.

Auvonius.

Tiuralan eli Hiitolan, kuten pitäjää nyt kutsutaan, kirkkoherrana tapaamme jo vuonna 1644 Martti Pietarinpoika Auvoniuksen, joka arvattavasti oli muodostanut sukunimensä vanhasta karjalaisesta nimestä Auvinen. Martti Pietarinpoika oli tunnettu mies, koskapahan hän papiston edustajana lähetettiin 1654 valtiopäiville Ruotsiin. Hän kuoli 1667.

Hänen lapsistaan ei tunneta muita kuin poika Sigfrid Martinpoika, jonka tapaamme Pälkjärven kirkkoherrana ja vuonna 1680. Hän on vielä nykyään elävän karjalaisen sukuhaaran isä.

Kirkkoherra Sigfridillä on jo 1683 oma tilansa Pälkjärven Iljalan kylässä ja sitä jäivät hänen perillisensä hoitamaan hänen kuoltuansa. Yksi tytär joutui naimisiin Pälkjärven kappalaisen, Johan Riggiuksen kanssa, yksi kirkkoherran pojista oli ehkä se Ruskealan Leppäsyryssä mainittu katsastusmies, amptmanni, joka mainitaan siellä 1692. Toinen poika oli kaiketi Martti A., joka ison-vihan jälestä mainitaan talollisena Pälkjärven Iljalassa.

Suvun, joka nykyään parhaastaan käy Avoniuksen tai Avonjuksen nimellä, varsinainen kotipaikka on ja on aina ollut Pälkjärvi. Sieltä sitä on levinnyt Tohmajärvelle. Ylä-Karjalassa, Pielisjärvellä, Juu'assa ja Nurmeksessa, ei Auvoniuksia löydy.

Bamberg.

Vanhan sukutarinan mukaan pitäisi Bamberg-suvun polveutua Brandenburg-nimisestä aatelissuvusta. Ei ole ainakaan meillä mitään todistuksia tarinan todenperäisyydestä.

Kun perustettiin Kiteen ja Pielisjärven tullikamarit 1730-luvun alussa, tuli Yrjö Bamberg edellisen palvelukseen rajaratsastajana ja Antti Bamberg jälkimäiseen samallaisena toimihenkilönä. Yrjö Bamberg omisti jo vuonna 1734 tilan Kiteenlahden kylässä ja eleli viimeiset elinvuotensa maanviljelijänä. Pielisjärven Antti Bamberg yleni virassa ja mainitaan myöhemmin Pielisjärven siltavoutina.

Bamberg-sukua löytyy hajallaan Pohjois-Karjalan eri pitäjissä, eniten Pielisjärvellä ja Tohmajärvellä.

Björn.

Suku on tietääksemme Pohjois-Karjalan vierasnimisistä suvuista vanhin. Vanhin tunnettu jäsen oli luutnantti Lauri Björn, joka mainitaan pienessä Brahean kaupungissa heti kun kaupunki oli perustettu 1650-luvun alkupuolilla. Hänen toimiaan oli valvoa rahvaan sotilaallisia harjoituksia ja samalla ehkä pitää huolta siitä pienestä »puulinnoituksesta», joka Lieksan kylällä jo sangen varhain mainitaan olleen. Luutnantti Lauri hankki itselleen tilan Lieksassa ja jätti kuollessaan 1684 (tai 1683) ainakin kaksi poikaa, Petterin ja Laurin, jotka kumpainkin asuivat Lieksan kylällä. Petter oli kauppias, rikastui kaupoillansa ja joutui ehkä tämän takia huonoihin väleihin Lieksan hovin vuokraaja Salomon Enbergin kanssa.

Näistä veljeksistä tietenkin polveutuvat Pohjois-Karjalan Björnit. Eräs Heikki Björn mainitaan Simon Affleckin palvelijana ja katsastusmiehenä. Jo 1701 asuu talonpoika Antti Björn Kiteen Niinikummussa ja ison-vihan jälestä on muuan Yrjö Björn Kiteen siltavoutina.

Eniten on Björnejä tai Pyörnejä Kiteellä, mutta on muisakin Karjalan pitäjissä, ainakin Tohmajärvellä ja Nurmeksessa. Pielisjärvellä ei heitä sitävastoin tiettävästi enään löydy.

Blankensten.

Vuonna 1780 muutti Antti Blankensten Urjalasta Tohmajärvelle kruununvouti Gabriel Walleniuksen palvelukseen, tullen jonkinlaiseksi katsausmieheksi tai voudiksi Jouhkolan tilalle. Hän oli nainut Elisabeth Sigfridintyttären, jonka kanssa hänellä oli useita lapsia, joista yksi tytär naitettiin eräälle Alopeukselle, toinen eräälle Aschanille.

Tästä Blankenstenistä pitäisi kuuleman mukaan karjalaisen suvun polveutua. Paljon ei heitä ole; pari perhettä Ilo-mantsin Kuuksenvaarassa ja Nehvonniemessä sekä joku yksityinen jäsen Tohmajärvellä.

Depner.

Vuonna 1731 tuli Nurmeksen kappalaiseksi Niilo Depner. Hän oli hyvä sananpalvelija, innokas saarnamies ja uuttera pappillisissa toimissaan, mutta tahtoi joskus selittää kirkon oppeja oman mielensä mukaan, jonka tähden häntä syytettiin tuomiokapitulissa. Hän oli Nurmeksen kappalaisena tasan neljäkymmentä vuotta. Kaksi poikaa hänellä oli, jotka sukua jatkoivat, nimittäin Jaakko, josta tuli Juu'an lukkariksi ja Daniel, joka mainitaan kersantiksi ja sittemmin Nurmeksen lukkariksi. Hänellä oli ainakin kaksi poikaa, Vilhelm, joka myöskin toimi Nurmeksessa lukkarin virkaa, koskapahan sai kantaa lukkarin kappoja, ja Jakob, jota isä Daniel vuonna 1782 anoi seuraajakseen, johon pyyntöön nurmekselaiset suostuivatkin sillä ehdolla, että isä opettaisi pojalleen laulua nuottien mukaan, kirjoitusta, luvunlaskemista ja muutamia ruotsin

sanoja, niinkuin ajan hyvä tapa vaati. Ehkei Daniel näitä ehtoja täyttänyt, koska hänestä ei lukkaria tullut.

Depner-sukua, juuri näiden perillisiä, on vielä Juu'an Ahmovaarassa, Nurmeksen Savi- ja Jokikylässä ja Pielisjärven Vuonislahdella.

Frilander.

Kontiolahden pitäjän koulumestarin apulaisena mainitaan noin 100 vuotta takaperin eli 1800-luvun alussa Gustaf Adolf Frilander. Onpa sangen todennäköistä, että hänestä polveutuvat ne muutamat Frilanderit, joita Pohjois-Karjalassa vielä löytyy, nykyään kai vaan Juu'an pitäjässä.

Mahdollisesti on suku oikeastaan Fridlander eikä Frilander, kuten nimi tavallisesti kirjoitetaan. Voisi silloin arvailla, että se on haaraus vanhasta savolaisesta suvusta, jonka ensimmäisenä edustajana esiintyy Pieksämäen kappalainen Nikolaus Fridlander l. Frilla, joka eli ennen isoa-vihaa.

Gerlander.

Rantasalmen kappalaisena mainitaan 1722—1728 välillä Ambrosius Gerlander. Hänellä oli poika Jaakko, josta tuli pappi niinkuin isästänsäkin ja joka joutui jo 1725 Tohmajärvelle apulaiseksi, tuli Pälkjärven kappelin saarnaajaksi ja lopulla Kiteen toiseksi kappalaiseksi. Hän oli nainut Tohmajärven kirkkoherra Johan Kyanderin tyttären Helena Elisabetin. Heistä polveutuu tämä melkein yksinomaan kiteeläinen suku.

Jaakko Gerlander hankki itselleen tilan Kiteen kirkonkylässä. Hänellä oli monta lasta, joista useat jäivät Kiteelle. Poika Antti mainitaan Kiteellä talollisena ja nai Toljanderin tyttären Tohmajärven Kemiestä. Yksi Jaakon tytär naittiin Kiteen kirkkoherra Antti Vinterille.

Kiteellä on suku aina pysynyt asettumatta vakinaisesti minnekkään muualle. — Muutamat suvun jäsenistä ovat suuressa nimenmuutoksessa ottaneet nimekseen Tuomela.

Gröhn.

Vanhan sukutarinan mukaan pitäisi Pohjois-Karjalassa laajalle levinneen Gröhnien l. Ryönien suvun polveutua eräästä mestattavaksi tuomitusta, mutta pakoon päässeestä ruotsalaisesta aatelismiehestä, joka tuli Pohjanmaan kautta Juu'an pitäjän Vuokon kylään.

Ei ole meidän onnistunut saada selkoa, onko tässä tarinassa mitään perää.

Arvatenkin kuuluu Pohjois-Karjalan haaraus vanhaan itä-suomalaiseen Gröhn-sukuun, jonka jäseniä mainitaan jo aikaisin 1600-luvulla.

Jo 1689 esiintyy Kiteen käräjillä Jakob Gröön. Hän tosin silloin vielä mainitaan olevan Käkisalmen porvareita, mutta onpa mahdollista, että hän on sama tai samoja Gröönejä, joita ison-vihan aikana mainitaan Kiteellä ja Tohmajärvellä. Benjamin G. on 1706 Ilomantsin Muljulan hovin vuokraajana. Tohmajärveläisen haaran esi-isänä on Jakob Gröön, joka oltuaan ison-vihan aikana Ilomantsissa hovinhoitajana, rauhan tehtyä tuli Tohmajärven siltavoudiksi. Yksi hänen poikiansa, Johan, siirtyi Venäjän puolelle ja oli Lapveden siltavoutina. Toinen oli ehkä Viktor Gröön, joka mainitaan Tohmajärven siltavoutina pikku-vihan aikoina. Hänen vaimonsa vietiin 1741—42 sodan aikana vangiksi »Laatokalle», eikä koskaan enään siltä tieltänsä palannut. Tohmajärveläiset Gröhnit ovat olleet kaikenlaisissa pitäjän luottamusviroissa eri aikojen kuluessa. Heitä on asunut talollisina Tohmajärven Kemiessä.

Vuonna 1748 pyrkii Kristoffer Gröön Liperin nimismieheksi ja lupaa naida entisen nimismiehen Didrik Sahlmanin tyttären. Hän sanoo palvelleensa »herrasväkeä Ruotsissa». Olisiko hän mahdollisesti toista sukua kuin edellämainitut Gröönit vaiko ainoastaan esim. 1741—42 sodan ajoilla Ruotsiin joutunut, niinkuin niin monet muut suomalaiset miehet, sitä

emme osaa sanoa. Vielä 1773 mainitaan hänen olevan Liperissä nimismiehenä ja omistavan tilan, mutta vuonna 1794 on hän siirtynyt manan majoille ja tilalla asuu hänen leskensä.

Gröhn-suku on Pohjois-Karjalan vierasnimisistä suurin. Juu'assa heitä on eniten — siellä lienee laskujemme mukaan neljäntäsataa Gröhn- tai Ryöni-nimistä — mutta myös runsaasti Pielisjärvellä, Kiteellä ja Rääkkylässä.

Hammar.

Vuoden 1730 seuduilla muuttaa Tohmajärvelle Kemien kylään Sven Hammar. Mistä hän sinne tuli, siitä emme mitään tietoja ole tavanneet. Muualla Karjalassa on Hammareita tavattu jo aikaisemmin, kuten esim. Parikkalassa jo 1720-luvulla. Sven Hammarilla oli äitinsä mukanansa, Maria nimeltänsä, joka Tohmajärvellä meni uusiin naimisiin. Hammar asettui tilalle N:o 2 Kemien kylässä; tämä tila tuli sitte olemaan suvun hallussa, kunnes se 1880-luvulla myötiin pois ja tuli vieraisiin käsiin.

Sven kuoli ennen vuotta 1753, jolloin hänen vaimonsa Susanna Porthan mainitaan leskenä. Sukua jatkoi poika Antti, jolla oli useita lapsia. Tämän kaksi poikaa, Sven ja Yrjö, ovat suvun jatkajat ja heistä polveutuvat ne muutamat Hammarit, joita vielä Pohjois-Karjalassa on. Kuuleman mukaan ei sukua pitäisi olla jälellä kuin kaksi naisihmistä Tohmajärvellä. Muualla, minne sukua on Tohmajärveltä muuttanut, pitäisi sitä kyllä olla.

Suku on ollut niin täydellisesti tohmajärveläinen, ettei sitä tietääksemme koskaan ole pysyvästi muualla Pohjois-Karjalassa ollut.

Heinricius.

Vuonna 1746 mainitaan Kaavilla lukkarina Adam Heinricius. Kuuluiko hän tuohon Viipurista lähteneeseen Heinri-

cius-sukuun, jonka useat jäsenet ovat ottaneet osaa maamme sivistyselämään pitkien aikojen kuluessa, emme voi sanoa. Vanha Adam oli nähtävästi Kaavin kappelin lukkarina aina 1760-luvulle, jolloin Antti Heinrichus, kaiken todennäköisyyden mukaan edellisen poika, valittiin lukkariksi. Arvelumme mukaan olivat myös Martti Heinrichus, joka palveltuaan Liperissä tuli Pielisjärven nimismieheksi ja Adam Heinrichus, joka 1762 mainitaan veljensä virkaa toimittamassa Pielisjärvellä, ja josta tuli tämän seuraaja, vanhan Heinrichuksen poikia. Adam Heinrichus-nuorempi mainitaan jo vuonna 1773 eroitettuna Pielisjärven nimismiehen virasta ja asuvan Vuonislahden kylässä, missä hän omisti tilan. Hänen perillisiänsä on Pielisjärvellä ollut, mutta ei liene enään.

Lukkari Antti Heinrichus oli Kaavilla vuoteen 1789, jolloin hukkui Kallaveteen. Karjalan kontrahtirovasti oli näet lähettänyt hänet viemään lukkaripostia Karjalasta Kuopioon, koska ei rauhattomien sota-aikojen takia uskallettu tavallista postia käyttää. Toivalan ja Kuopion salmessa kaatui lossivenhe ja Heinrichus hukkui salmeen.

Vielä mainitkaamme se Adam Heinrichus, jonka Pielisjärven kirkkoherra Jaakko Stenius nuorempi otti seurakunnan koulumestariksi, mutta jonka pitäjäläiset heti kirkkoherran kuoltua eroittivat virastaan. Hän oli ehkä Martti tai Adam H:n poikia.

Liperissä on vielä muutamia tähän sukuun kuuluvia.

Ignatius.

Tietämätöntä on kuuluuko Pohjois-Karjalassa laajalti levinnyt Ignatius-suku viipurilaiseen tunnettuun sukuun vai johtaako se juurensa jostakin karjalaisesta Ignatioffista. Luultavampaa on, että edellinen arvelu on oikea.

Olemme tavanneet eräässä painetussa lähteessä tiedonannon, että Kesälahden kappalaisen tytär Katarina Molarius joutui vuonna 1707 puoliseksi Sortavalan porvari Jaakko Samuelinpoika Ignatille eli Ignatiukselle. Olikohan tämä sama Jaakko Ignatius tai sukua hänelle, jonka tapaamme heti ison-vihan perästä asuvan Kiteen Kontialan kylässä. Tämä Jaakko oli tietääksemme suvun kantaisä. Hänellä oli poika Samuel, joka mainitaan samalla tilalla kuin isänsä. Vuonna 1794 tavataan kaksi Ignatiusta asuvan Kontialan kylässä eläen eri tiloillaan. Samana vuonna mainitaan lautamies Jaakko Ignatius omistavan tilan Kiteen Juurikkajärvellä. Kitee onkin suvun varsinainen kotipaikka. Heitä on siellä melkein joka kylässä, eniten Kontialassa. Onpa sentään muuallakin Karjalassa heitä. Pielisjärvellä mainitaan Martti Ignatius loismiehenä heti pikkuvihan jälestä, paria kolmea vuotta myöhemmin on samainen Martti Lieksan hovin torpparina ja seuraavalla vuosikymmenellä Ruunan kylässä tilallisenä. Ehkä ovat hänestä Ylä-Karjalan muut Ignatiukset polveutuneet.

Se Antti Ignatius, joka 1740-luvulla tuli Liperin hovin voudiksi, oli aivan toista haaraa, kuin Karjalan muut Ignatiukset, nimittäin Tuusulan papin Benedikt Ignatiuksen poika, kuten Liperin kirkonarkistossa säilyneestä muuttokirjasta näkyy.

Henkikirjojen mukaan on Ignatiuksia Kiteellä, Rääkkylässä, Tohmajärvellä, Kontiolahdella ja Pielisjärvellä. Kansa kutsuu heitä Natjuksiksi.

Invenius.

Ensimmäinen Invenius, jonka olemme tavanneet Pohjois-Karjalassa, on Samuel Niklas I., joka vuonna 1805 tuli Kiteen koulumestariksi. Mitään tietoja ei ole, mistä hän tänne ilmestyi. Vuonna 1810 pääsi Abraham Invenius Kontiolahden luk-

kariksi ja seurasi häntä virassa poikansa (?) Israel Herman I. joka vuonna 1824 oli päässyt pitäjän koulumestariksi.

Heistä tietenkin ovat Pohjois-Karjalan Inveniukset polveutuneet. Tuskin on sukua muualla kuin Kontiolahdella.

Lackman.

Vuonna 1687 esittää Ilomantsin kunnianarvoisa kirkkoherra Samuel Kettunius Ilomantsin käräjillä, että pitäjän miehet valitsisivat Enon kappalaiseksi herra Erik Lackmanin, joka on vaalissa emäpitäjän kappalaiseksi. Enon asukkailla näet on tavattoman pitkä matka kulkea Ilomantsin kirkolle, joten he harvoin pääsevät sinne tulemaan ja emäseurakunnan papit taas harvoin käyvät kappelissa. Anomukseen pitäjäläiset puolestaan suostuivat, mutta epätietoista on tuliko Lackman Enon kappelin saarnaajaksi, sillä asiakirjoissa ei ole siitä tietoa. Kolme vuotta myöhemmin valittiin hän sitävästoin Ilomantsin kappalaiseksi.

Lackman-suku on arvatenkin itä-suomalainen ja on heitä löytynyt paljon itäisissä osissa maatamme. Karjalassakin mainitaan useita ennen ja samaan aikaan kuin Erik Lackman. Viimeksimainittu on kumminkin pidettävä Pohjois-Karjalassa vielä löytyvän suvun kantaisänä.

Erik Lackman oli Ilomantsin kappalaisena kuolemaansa asti vuoteen 1727. Hän oli nainut Ilomantsin kirkkoherran Yrjö Vendaliuksen tytären Beatan ja oli heillä ainakin kolme lasta, nimittäin pojat Erik ja Johan sekä tytär Katariina.

Erikistä tuli ison-vihan aikana Pielisjärven papiston apulainen. Venäläiset saapuivat Lieksaan ja ottivat pappismiehen vangiksi, jonka jälkeen Lackman sai istua Käkisalmen linnassa. Kun rauha saatiin ja Pielisjärven entinen kappalainen oli kuollut, valittiin Lackman Pielisjärven kappalaiseksi. Hän oli täällä kuolemaansa asti vuoteen 1769. Hänen pojistaan Sa-

muel oli ylioppilas ja opiskelipa jonkun aikaa Upsalassakin, mutta palasi taas isänsä maalle ja tuli Pielisjärven lukkariksi. Hän omisti tilan Lieksassa ja jätti sen pojillensa, joista suku on jatkunut. Toinen poika oli Antti Lackman, tilanomistaja Lieksassa, jonka vaimonsa Anna Brita Toljander surmasi päästäksensä tämän omaisuuteen käsiksi. Kolmas kappalaisen pojista oli Johan, josta tuli isän seuraaja. Hän oli mainio puhuja, jonka saarnoja kilvan riennettiin kuulemaan. Hän kuoli naimattomana Pielisjärvellä. Pielisjärvellä on sukua jatkunut ja löytyy heitä vieläkin, ainakin Riihivaarassa.

Palataksemme vielä vanhan Ilomantsin papin perillisiin oli hänellä toinen poika Johan nimeltään, josta tuli Ilomantsin lukkari. Hän oli nainut Anna Margaretha Salmelinin ja omisti tilan Ilomantsin kirkonkylällä. Hänet vietiin äkkiä syksyllä 1741 vankeuteen Venäjälle, josta vasta rauhan tultua pääsi palajamaan. Ilomantsissa eläneet ja elävät Lackmanit ovat mahdollisesti mainitun lukkarin jälkeläisiä.

Lampén.

Lampén-suvullakin on oma vanhain miesten juttelema sukutarinansa. »Suurien sotien» aikana oli Pielisjärvellä venäläinen upseeri, jolla oli lemmenseikkailu muutaman talonpoikaistyön kanssa. Tyttö sai pojan ja tästä tuli Lampén-suvun aloittaja.

Ehkä on tarinassa joku himmeä muisto tapahtuneista toisioista. *)

*) Vuonna 1730 on nuori nainen Pielisjärven käräjillä syytetyä siitä, että hän on ollut rikollisissa tekemisissä Hämeenlinnan jalkaväkirykmentin korpraalin Simon Jakob Lampeelin kanssa. Lampeel kuului arvatenkin niihin rajavartiioihin, joita Karjalassa ison-vihan jälestä aina pidettiin ja joita vaihdettiin sangen usein. Muita tietoja emme ole tavanneet asiasta.

Vuonna 1754 ilmestyy Matti Lampén osamieheksi Pielisjärven Lieksan kylään tilalle N:o 12, jolla asuu talonpoika Yrjö Vallius. Senjälkeen ei heitä mainita tilallisina Pielisjärvellä ennenkuin seuraavalla vuosisadalla, jolloin he oikein ovat lisääntyneet ja jolloin heitä mainitaan etenkin Vuonislahdella, missä Majalammin tila kuuleman mukaan on kauvan ollut heidän hallussaan. Heitä on sitäpaitsi Höntynvaarassa ja Lieksassa loisina. Ilomantsissa mainitaan myös muutamia Lampéneja ja joku aika takaperin on heitä muuttanut Tohmajärvelle ja Pälkjärvelle.

Muutamat ovat suuressa nimenmuutossa ottaneet nimekseen Lampio.

Lindblad.

Ensimmäinen vakinainen pappi, joka Juu'an kappeliin saatiin, oli Gustaf Lindblad, Sulkavan kirkkoherran poika. Hänet oli vuonna 1764 vihitty papiksi ja kahdeksan vuotta myöhemmin eli 1772 määrättiin hänet Juukaan kappalaiseksi.

Hän on karjalaisen Lindblad-suvun aloittaja. Lindblad, joka oli Juu'assa kuolemaansa asti, vuoteen 1791, oli nainut Vilhelmina Flögerin ja oli heillä 8 lasta. Vanhimmasta pojasta, Klas Andersista tuli Tuusniemen kappalainen, neljä nuorempaa, jotka pääsivät täysi-ikäisiksi, jäivät Juukaan ja heistä on suku jatkunut. Yksi pojista, Johan nimeltään, kävi Kuopion triviaalikoulua ja tuli kotipitäjänsä koulumestariksi ja pian lukkariksi vuonna 1804. Hänellä oli lukkarin virkaa hakiessa ollut paha kilpailija, joka sittemmin yllytti talonpoikia Lindbladia vastaan niin, että vallattomat pojat kerran, kun jumalanpalvelus oli alkanut, vetivät lukkarin pois lukkarinpenkistä, raahasivat ulos kirkosta ja heittivät kirkonmuurin ylitse. Leikki tuli vallattomille hyvin kalliiksi, monet saivat raippoja, istuivat linnassa ja maksoivat huikeat sakot.

Lindbladeja elää Juu'an kirkonkylässä talollisina ja loisina ja muissakin kylissä irtolaisina.

Lohtander.

Vuonna 1756 päättivät Pielisjärven miehet ottaa itsellensä pitäjän koulumestarin ja täksi valitsi silloinen kirkkoherra Kajaanin entisen porvarin Antti Lohtanderin. Hän on karjalaisen sukuhaaran aloittaja.

Ensimmäisen Lohtanderin poika oli ehkä se Antti L., joka vuonna 1808 mainitaan lampuotina Nurmeksessa. Sukua on vielä sangen runsaasti Nurmeksessa ja joitakuuta Pielisjärvellä.

Mansnerus.

Suku on koko ajan pysynyt Kiteellä; heitä on vielä vähän, kaikki kaiketikkin tilattomina.

Ensimmäinen tunnettu edustaja on räätäli Johan Mansnerus, joka vuonna 1783 valitaan Kiteen pitäjänkoulumestariksi. Sitä ennen oli hän ollut seurakunnassa varalukkarina. Ehkä oli hänen poikiansa Petter Mansnerus, joka kuoli Kiteen lukkarina vuonna 1722. Hän oli nainut Beata Helena Gerlanderin.

Molarius.

Tämäkin suku polveutuu pappismiehestä nimittäin Mattias Klemetinpoika Molariuksesta, joka oli Kesälahdella kappalaisena vuodesta 1691 vuoteen 1700. Hänellä oli ainakin 7 lasta. Vanhin tytär naitettiin Jaakko Samuelinpoika Ignatille eli Ignatiukselle Sortavalaan. Vanhimmasta pojasta Samuelista tuli talollinen ja omisti hän tilan N:o 2 Kesälahden pitäjän kirkonkylässä. Kesälahden kirkonkylässä ovatkin Molariukset asuneet kokonaista kaksi vuosisataa uskollisesti pysyen isien viljelemillä tiloilla. Muutamia suvun jäseniä olemme joskus tavanneet muissa Pohjois-Karjalan pitäjissä, mutta vaan yksityisiä.

Myller.

Ison-vihan aikana tuli Pohjanmaalta kotoisin oleva porvari Jaakko Henrikinpoika Myller Tohmajärven lukkariksi. Hän asettui Jouhkolan kylään, hankki itselleen tilan ja otettiin rauhan tultua Tohmajärven vakinaiseksi lukkariksi. Tohmajärven lukkarina hän oli parikymmentä vuotta aina 1740-luvulle, jolloin häntä virassa seurasi samanniminen poikansa. Vanha Jaakko, joka oli nainut Kristiina Rajalinin, kuoli vuonna 1747. Vanhin poika Petter hankki itselleen tilan Kiihtelysvaaran Uskaljärvellä ja eleli siellä kasvattaen suurta lapsijoukkoa ympärillään. Nuorempi, Jaakko, tuli, kuten sanottiin, isänsä seuraajaksi, mutta ei kauvan virassa pysynyt, koska oli vaikea viinan viljelijä. Vuonna 1749 pannaan hänet pois Tohmajärven lukkarin virasta, mutta sai hoitaa kuitenkin kappeliseurakunnan, Kiihtelysvaaran, lukkarin virkaa. Sieltäkin hänet pian erotetaan ja jätetään uuden lukkarin elätettäväksi. Hänenkin sai hankituksi itselleen tilan, nimittäin Kiihtelysvaaran Palon kylässä.

Näistä molemmista veljeksistä polveutuvat lukuisat Myllerit, joiden varsinaisena kotipaikkana nykyään on Kiihtelysvaara. Ilomantsissa on heitä myös runsaasti. Ylä-Karjalassa ei heitä löydy, ei Pielisjärvellä, Juu'assa tai Nurmeksessa.

Neiglick.

Ensimmäinen tunnettu edustaja Pohjois-Karjalassa oli Georgius N., joka oli Kiteen kappalaisena 1677—1688, kirkkoherrana 1685—1712 ja kuoli pakomatalla piileskellessään Rantasalmella 1712. Hänen veljiänsä oli ehkä Anders N., joka jo 1680-luvulla tuli Tohmajärven nimismieheksi ja joka 1729 ilmoittaa olevansa yli 80 vuoden vanha.

Kirkkoherra Georgiuksella oli ainakin kaksi poikaa, Joachim ja Johan, joista edellinen tuli Kiteen, jälkimäinen Rus-

kealan kirkkoherraksi. Mitä sukua kirkkoherra Anders N., joka vuodesta 1693 oli Kurkijoen alkeiskoulun opettajana ja sitten vuodesta 1705 siellä pappina, emme voi sanoa.

Neiglickejä on ollut erilaisissa kirkollisissa ja hallinnollisissa viroissa Karjalassa niin paljon, ettemme voi käydä kaikkia luettelemaan. Sen laajan haarauksen kantaisänä, joka on, niin sanoaksemme, vallannut Rääkkylän, lienee pidettävä Rääkkylän lukkaria Joachim Neiglickiä, joka jo vuonna 1747 mainitaan silloisen Kiteen kappelin Oravinsalon lukkarina. Hänen puolisonsa nimi oli Brita Elisabet Kexler.

Sukua, jota kansa kutsuu Näälikäksi, ei ole juuri muualla kuin Rääkkylässä. Joitakuuta eksyneitä jäseniä on Kiteellä ja Tohmajärvellä.

Suuressa nimenmuutoksessa 1906 ottivat muutamat suvun jäsenet nimekseen Kankaanrinta, toiset taas Vaaranrinta.

Nygren.

Kuopiosta muutti 1765 Rantasalmen Lautakotalahden kylään räättäli Erik Nygren, jolla oli vaimona Brita Hiellman. Heidän monista lapsistaan oli Erik Johan toinen järjestyksessä ja syntynyt 1767. Vuonna 1785 muutti hän Liperiin johonkin toimeen, mutta siirtyi pian Ilomantsiin, missä tuli varanimismieheksi ja naituaan edellisen nimismiehen tyttären vakinaiseksi nimismieheksi.

Nimismies Nygrenillä oli ainakin viisi poikaa, joista useat joutuivat lukutielle. Carl Gustafista tuli Sortavalan postimestari, Johan Vilhelmistä lakimies, joka, palveltuaan hovi-oikeudessa jonkun aikaa, rupesi viljelemään maata hankittuaan itselleen maatilan Mikkelissä. Erik Adrianista tuli pappi ja oli lopulla Tohmajärven kappalaisena, Adolf Fredrik oli ylöskantokirjurina ja Enon nimismiehenä, Magnus August taas korkeassa virassa passiviraston palveluksessa Pietarissa.

Erik Adrianista ja Adof Fredrikistä polveutuvat Pohjois-Karjalassa kansan keskuudessa elävät suvun jäsenet. Tohmajärvellä on joitakuita Nygrenejä, jotka ovat entisen kappalaisen perillisiä, Enossa useita nimismies Nygrenistä polveutuvia. Viimemainitun pitäjän Pirttivaarassa on talollinen Nygren, yksi Enon pitäjän lautamiehiä. Ovatko Kiihtelysvaarassa löytyvät Nygrenit, joita elää loisina ja torpalla Mulossa ja Hammaslahdella, samoja Nygrenejä, on tuntematonta. Ilomantsissa on myös joitakuita Nygrenejä.

Nylander.

Jo 16:lla sataluvulla olemme tavanneet Nylander-nimisiä siellä täällä Karjalassa tai tarkemmin sanoen Käkisalmen läänissä. Niinpä mainitaan Joukiossa tai nykyisessä Parikkalassa vuonna 1691 talonpoika Erik Nylander. Suku on nimestä päättäen Uudeltamaalta kotoisin; toistaiseksi ei ole onnistunut saada tarkempaa selkoa suvun kotiperästä.

Jo 1730-luvulla mainitaan Johan Nylander talollisena Tohmajärven Jouhkolan kylässä. Kymmenkunta vuotta myöhemmin tai heti pikku-vihan perästä on Gabriel N. talollisena nykyisen Kiihtelysvaaran pitäjän Heinävaaran kylässä ja Johan Nylander Palon kylässä. Pitkin aikaa tavataankin heitä Kiihtelysvaaralla etupäässä juuri näissä kylissä.

Sukua, jota kansan kesken kutsutaan Nyyteriksi, on varsinkin Kiihtelysvaaran mainituissa kylissä, Tohmajärvellä, Pälkjärvellä sekä Ilomantsin Maukkulassa ja Sonkajassa.

Oksman.

Niiden useiden Oksmanien esi-isä, joita löytyy Kontiolahdella, Liperissä, Polvijärvellä ja Kaavilla, on ehkä Kontiolahden kappalainen Johan Fredrik Oksman, joka tuli Kontiolahden kappalaiseksi 1783 ja kuoli täällä 1798. Paimenmuis-

tojen kirjoittajat eivät tiedä kenestäkään Oksmanin perillisestä, josta suku jatkuisi, vaan luultavasti sittenkin suku on tätä kautta johdettava. Johan Fredrik Oksmanin yksi pojista oli tunnettu majuuri ja kirjailija Jakob Fredrik Lagerwall, joka asettui Parikkalaan, toinen Pyhäjärven kirkkoherra Karl Johan, joka äitinsä mukaan kutsui itseänsä Brusiniksi. Kolmas veli, joka oli sotilas, sittemmin lakimies ja myös kutsui itseänsä Lagerwalliksi, kuoli voimattomana.

Oksmanneja on runsaasti varsinkin Kaavilla, jossa heitä on useimmissa kylissä, ja Kontiolahdella. Myöskin Juu'assa ja Kuusjärvellä on heitä.

Osolanus.

Samoin kuin Gerlanderien, on Osolanuksienkin suku melkein yksinomaan kiteeläinen. Sekin polveutuu kiteeläisestä pappismiehestä, nimittäin kappalaisesta Yrjö Osolanuksesta, joka mahdollisesti oli Uudenkirkon (Viip. l.) kappalaisen Jakobus O:n poika. Yrjö tuli Kiteen kappalaiseksi 1686, nai Kiteen kirkkoherra Michael Aeschilli Hyfvitiuksen tyttären ja jäi koko elinikäkseen Kiteelle. Hänellä oli oma tila Kiteen kirkonkylässä ja sitä jäivät hänen lapsensa hoitamaan, kun hän itse kuoli heti ison-vihan jälestä. Vanhin poika oli Yrjö nimeltään ja hänen nimiinsä tuli tila. Häntä kutsutaan kirjuriksi ja kuoli nähtävästi vuonna 1728. Häneltä jäi leski Maria Neiglick, joka sitten meni uusiin naimisiin korpraali Yrjö Elloniuksen kanssa, ja muutamia pieniä lapsia.

Osolanukset joutuivat pois tilaltaan pian; vuonna 1750 ei enään mainita ketään tilallisena Kiteellä, vaan muuten kyllä, kuten Anders Osolanus, joka mainittuna vuonna on kirkonkylässä torpparina. Taas vuosisadan lopussa on Petter Osolanus uutistilalla Kiteen kylässä.

Kiteellä on vieläkin Osolanuksia tai Oslanuksia, kuten kansa heitä kutsuu. Muualla ei heitä liene ollut eikä ole.

Porthan.

Kun Tohmajärven kappalainen, herra Ericus Vilckius kuoli keväällä 1688, riensi Tohmajärven kirkkoherran apulainen Gregorius Porthan nopeasti Viipuriin ja sai tuomiokapitulilta luvan päästä Vilckiuksen seuraajaksi. Porthan oli kirkkoherran vävy ja seurakunnassa palveleva pappi, mutta sittenkin olivat seurakuntalaiset kovin pahoillaan tällaisesta omituisesta menettelystä.

Porthan oli nainut kirkkoherra Toljanderin tyttären ja tästä avioliitosta polveutuu Pohjois-Karjalan sukuhaara. Onpa melkein varmaa, että suku on samaa juurta kuin se, johon kuuluisa Henrik Gabriel P. kuului; yhteyttä ei kumminkaan vielä ole saatu todistetuksi.

Gregorius P:n vanhin poika oli ehkä se Clemens P., joka jo 1705 mainitaan Pielisjärvellä ylöskantokirjurina. Vielä 1745 on hän Pielisjärvellä, silloin varanimismiehenä. Suku ei liene jatkunut hänestä.

Toiset pojat, Martti, Gregorius ja Henrik, asettuivat kaikki Tohmajärvelle. Martti omisti Kemiessä tilan N:o 3. Hänellä oli vaan kaksi tytärtä. Kolmannen veljen Henrikin perillisistä ei ole mitään tietoa, kun sitävastoin suku toisesta veljestä lähti hyvin versomaan. Hänen poikiansa oli Elias Porthan, joka aikaa myöten rikastui ja vaurastui suuresti. Hän omisti kaksi tilaa Tohmajärven Kemiessä ja jätti kuollessaan vuonna 1817 jälkeensä ajan oloihin nähden tuntuvan omaisuuden, lähes 2,500 heoparuplaa. Sanotaan, että hän oli käynyt valtiopäivilläkin.

Sukua elää, paitsi Tohmajärven Kemiessä, missä tila N:o 7 kuuluu heille, myös saman pitäjän Järventauksen kylässä.

Sahlman.

Ylöskantokirjurina Pälkjärvellä mainitaan vuonna 1680 Niilo Sahlman. Mistä hän oli kotoisin ja mistä Pälkjärvelle tullut, siitä ei ole meillä mitään tietoja. Jo 1684 on hän Pälkjärveltä

muuttanut Salmiin tai Suistamoon ja sanotaan hänen olevan siellä katsahdusmiehenä jollakin hovilla.

Hänen poikansa oli mahdollisesti Didrik S., joka vuonna 1701 tuli ylöskantokirjuriksi Petter Schultzin vuokraamalle Tohmajärven hoville. Kuusi vuotta palveltuaan täällä tuli hän Ilomantsissa olevalle Muljulan hoville Benjamin Gröönin palvelukseen, kunnes siirtyi Liperin hoville ja oli siellä ylöskantokirjurina vuonna 1710, »kun hän useiden muiden maan asukkaiden kanssa täytyi nähdä itsensä surullisella pakomat-kalla, kunnes suotuista rauha vuonna 1721 saatiin palautetuksi». Sahlman palveli sitten Savossa yhden vuoden, mutta palasi taas Liperiin entisen herransa palvelukseen. Oltuaan Ilomantsissa ja Pielisjärvellä varanimismiehenä ja Liperissä siltavoutina tuli hän pikku-vihan jälkeen Liperin nimismieheksi, jättäen kumminkin pian virkansa vävypojallensa, joka sillä ehdolla oli nainut hänen tyttärensä, että pääsisi appi-isänsä virkaan. Didrik Sahlman sai itselleen 1726 autiotilan Liperin Viinirannassa, parikymmentä vuotta myöhemmin on hänellä tila saman pitäjän Papelonsaarella. Vanhalla Didrikillä oli poika Didrik, josta tuli Liperin siltavouti. Ehkä oli toinen poika se Samuel, joka 1754 mainitaan Ilomantsissa siltavoutina ja oli tilallisenä Ilomantsin kirkonkylässä. Ilomantsissa ja varsinkin Enon puolella on ollut aikojen kuluessa runsaasti Sahlmanneja. Niin eli Koverossa vuonna 1808 talollinen Didrik Sahlman ja Aittovaaralla Samuel S., talollinen hänkin Pielisjärvellä heitä myös ollut jo toista vuosisataa, sillä jo 1808 on Jakob Sahlman talollisenä Lieksan kylällä. Siellä elää heitä vielä nytkin sängen runsaasti. Polvijärvellä on myös samaa sukua.

Savander.

Suku, jota elää Liperissä ja Rääkkylässä ja joka alkuaan lienee savolainen pappissuku, ehkä juontaa juurensa Kiihtelysvaraan lukkarista Henrik Savanderista, jonka kiihtelys-

vaaralaiset täsmälleen sata vuotta takaperin, vuonna 1810, valitsivat lukkarikseen. Jo kuutta vuotta myöhemmin on hän kai kuollut, sillä silloin valitaan toinen mies seurakunnan lukkariksi.

Sidensnöre.

Liperin kirkkoherraksi tulee vuonna 1700 Zakarias Sidensnöre, joka siihen asti oli ollut Sakkolassa kappalaisena. Hän oli innokas pappismies ja ankara opettaja, joka tahtoi Kaavin kappelin saarnaajalta ottaa pois papilliset oikeudet, koska tämä oli huolimaton virassaan. Sidensnöre kuoli 1711. Häneltä jäi leski Katariina Reuter, jonka kanssa hänellä oli ollut ainakin 9 lasta. Yksi pojista, Samuel, tuli Liperin nimismieheksi, asui Riihilahdella ja omisti siellä tilan. Toisesta, Karl-nimisestä, tuli tullimies, palveli Pielisjärven tullikamarissa jonkun aikaa, mutta siirtyi pikku-vihan aikana Haminaan, missä rauhan tehtyä tuli tullinhoitajaksi tai tullipäällysmieheksi. Kolmas poika, Efraim, omisti tilan Papelonsaaren kylässä. Hän oli jäsenenä siinä taloudellisessa kommisioinnissa, jonka säädyt olivat asettaneet ja joka tutki Karjalan taloudellisia oloja 1763—65.

Mitä sukua amptmanni Karl Sidensnöre, joka eleli Ilo-mantsissa 1700-luvun alkuvuosina, edelliselle oli, emme ole saaneet selville. Hän oli nainut Katariina Svenintytär Vangin, joka sanotaan olevan leskenä jo 1710 ja silloin menevän toiselle miehelle. Amptmanni Sidensnörellä oli ainakin kolme poikaa, Zakarias, Sven ja Henrik, joista ensimmäinen oli sotilas palvelen vuodesta 1712 ratsumestari Knorringin väessä, joka silloin majaili Pohjois-Karjalassa.

Näistä ovat Pohjois-Karjalan Sidensnöret polveutuneet. Ilo-mantsissa mainitaan 17:sataluvun kuluessa useita Sidensnörejä, joita elää sekä talollisina että loisina. Nykyään ei heitä enää tiedäksemme ole Ilo-mantsissa, vaan sitä enemmän Liperissä. Myös Pielisjärvellä ja Juu'assa on muutamia.

Siljander.

Liperiin tuli jo ennen isoa-vihaa lukkariksi Tuomas Siljander. Mahdollisesti oli hän sama kuin se Tuomas Laurinpoika Siljander, joka esiintyy Viipurin pitäjän käräjillä 1690 ja sanoo olevansa lasten opettaja. Lukkari Siljander omisti ison-vihan jälestä talon Liperin Hurnilanrannassa. Hän joutui Liperin hovissa vuonna 1747 tapaturmaisen kuoleman uhriksi; hovin vouti käytteli pyssyä niin varomattomasti, että se laukesi ja tappoi lukkarin paikalla. Häneltä jäi leski Kristiina Ström ja poika Karl, joka seurasi isäänsä tämän virassa, mutta joutui pian siitä pois suuren juoppoutensa takia. Hänkin asui isänsä hankkimalla tilalla Hurnilanrannassa. Vielä 1808 mainitaan sillä asuvan talollinen Petter Siljander.

Sukua on eniten nykyään Kiihtelysvaarassa, vähän myös Liperissä ja Tohmajärvellä.

Stranden.

Kiteen lukkarina mainitaan jo 1680-luvulla Henrik Juhonpoika Strandenius l. Stranden. Jo vuonna 1700 oli hän kuollut, sillä silloin on Kiteellä lukkarina Samuel Potenius, joka oli nainut Stranden-vainajan lesken. Mainitulla Henrik Juhonpojalla oli poika Gregorius Henrikinpoika, joka mainitaan Kiteen käräjillä vuonna 1688. Lukkarin poikia oli arvatenkin myös Kiteen Rasivaarassa talollinen Yrjö S., joka vuonna 1733 kertoo olevansa yli 70 vuoden vanha. Hänellä oli kolme poikaa Johan, Samuel ja Tuomas. Sitäpaitsi oli lukkarivainajalla vielä poika Henrik, joka myös ison-vihan jälestä mainitaan talollisena Kiteellä.

Näistä ovat Pohjois-Karjalan lukuiset Strandenit saaneet alkunsa.

Kiteellä ja Rääkkylässä on Strandeneja eniten, myös joita-kuita Tohmajärvellä ja Kontiolahdella. Kansa kutsuu heitä tavallisesti Rantiilin-nimellä.

Toljander.

Itä-Suomessa on vuosisatoja ollut ja on vieläkin Tolja l. Tolia-niminen suku. Sen ensimmäinen tunnettu jäsen on Viipurin porvari Jöns Tolja, joka eli 15:n sataluvun puolivälissä. Mahdollisesti on tämä suku samaa alkuperää kuin Pohjois-Karjalaan joutunut Toljander-suku.

Jo 1666 mainitaan »herra Clemet Tolliander» Tohmajärven kappalaisena ja asuu tilallaan Peijonniemen tai Payvonniemen kylässä, kuten ajan asiakirjoissa sanotaan. Tämän tilan oli kreivitär Kagg lahjoittanut kappalaispuustelliksi. Herra Clemet tuli vuonna 1682 Tohmajärven kirkkoherraksi, mutta kuoli pian senjälkeen, arvatenkin vuonna 1685. Avioliitossaan Susanna Martintytär Fabritiuksen kanssa oli hänellä ainakin kaksi lasta, nimittäin poika Martti, josta tuli Tohmajärven kappalainen ja tytär, joka joutui kappalaiselle Gregorius Portanille. Martti Toljander oli jo 1695 pappina Tohmajärvellä, tuli myöhemmin kappalaiseksi ja kuoli ison-vihan loppuaikoina. Hän oli nainut Anna Stillen, tohmajärveläisen hovin vuokraajan tyttären, ja oli heillä lapsia suuri joukko. Vanhin poika oli Clemet ja hänestä polveutuu Tohmajärvellä kaksi vuosisataa elänyt sukuhaara. Hänet, joka oli »kunnon» mies, kuten Tohmajärven pitäjänkokouksen pöytäkirjoissa sanotaan, ja sentähden valittu seurakunnan kirkkoväärtiksi, tappoivat venäläiset vainon aikana 1741—42. Hän oli pakomatalla Tikkanvaaran saloilla, kun venäläiset ennättivät paikalle ja surmasivat hänet; pieni poikansa, joka oli hänellä mukanansa, pelastui piiloutumalla nauriskuoppaan. Toinen poika oli Gustaf, joka elei talonpoikana Tohmajärven Kemiellä; hänen molemmat poikansa kuolivat naimattomina. Kolmas pappi Martin pojista Joakim nimeltään, kuoli naimattomana. Nuorimman veljen Johanin elämä oli seikkailurikkain. Hän lähti aivan nuorena kahden sisarensa kanssa Pietariin toimeentuloa etsimään. Si-

saret pääsivät palvelukseen prinsessa Annan hoviin, Johan taas tuli muutaman hoviherran palvelukseen. Johan kyllästyi pian elämään Pietarissa, tuli synnyinmaahansa takaisin ja rupesi sotilaaksi. Hän oli lipun kantajana Pohjanmaan rykmentissä, kun hän 1756 jätti virkansa ja palasi syntymäpitäjänsä, jossa kuolikin. Useimmat hänen lapsistaan muuttivat 1773 Pietariin ja ovat niin eksyneet teille tietämättömille. Vanhin tytär Anna Brita tuli puolisoksi vouti Antti Lackmanille Pielisjärveltä. Saadakseen miehen omaisuuden itselleen surmasi hän tämän, mutta saatiin kiinni ja tuomittiin kuolemaan. Jutun kestäessä syytti hän Pielisjärven kirkkoherra Jaakko Stenius-nuorempaa siitä, että Stenius olisi muka ollut 1788—90 vuosien sodan aikana rikollisissa tekemisissä venäläisten kanssa. Jutussa kävi ilmi, että syyttäjä oli korkeiden herrojen kätyri.

Palataksemme taas Clemet Toljanderiin, jonka venäläiset surmasivat, mainitkaamme vielä, että hänellä oli kaksi poikaa, josta suku on jatkunut. Johan, joka pelastui venäläisten käsistä, elei Tohmajärven Kemiessä ja oli pitäjän luottamus-toimissa. Toinen poika muutti Pälkjärvelle ja siellä elää hänen perillisiänsä vielä tänäkin päivänä.

Tilat N:o 16 ja 18 Kemien kylällä ovat olleet Toljanderien sukutiloja. Viimeisen vuosisadan kuluessa ovat he olleet pitäjässä vaikuttavimpia henkilöitä. Haara sammui Aleksander Gabriel Toljanderiin, joka kuoli 1905; hän oli m. m. ollut suuren lähetystön jäsenenä sen Pietarin matkalla vuonna 1899.

Suvun jäseniä, polveutuen Pälkjärvelle muuttaneesta esi-isästä, elää vielä tilattomana Pälkjärvellä, Tohmajärvellä ja Kiteellä.

Tujulin.

Suurien sotien aikana 17:n sataluvun alussa mainitaan Pohjois-Karjalassa ensi kerran Tujulin-suku. Liperissä oli

vuonna 1704 luutnantti Karl Tujulin, joka on ehkä sama henkilö, jolla sittemmin oli tiloja Pälkjärvellä vuokralla.

Tohmajärven Petrovaaralle on ison-vihan jälestä asetunut vuokraaja Karl Tujulin, joka siellä viettää viimeiset päivänsä. Hänellä oli puoliso Elisabetha Härkäpaea ja ainakin kolme lasta, nimittäin tytär Brita, joka naitettiin tohmajärveläiselle talonpojalle, Martti Porthanille, ja poika Antti, joka vuonna 1733 mainitaan varusmestarina Pohjanmaan jalkaväkirykmentissä, sekä poika Johan, josta Karjalan suku jatkuu. Hän oli ensin Pälkjärven apulukkarina ja tuli sitten Kiihtelysvaaran vakinaiseksi lukkariksi. Avioliitostaan Agneta Gotofreda Vetterstedtin kanssa oli hänellä ainakin kaksi poikaa, joista Antti tuli isänsä seuraajaksi vuonna 1791. Hänestä on tietenkin sukua jatkunut ja on heitä vielä muutamia Pälkjärvellä.

Ehkä on samaa sukua tullivartija Petter Tujulin, joka vuonna 1755 vaimonsa Hedvig Nybeckin kanssa muuttaa Tohmajärvelle.

Ullgren.

Ensimmäinen Ullgren, jonka me olemme Pohjois-Karjalassa tavanneet, on Erik Ullgren, joka vuonna 1726 mainitaan Pielisjärven pitäjänkirjurina. Hän tuntuu olleen varakas mies, koskapahan muutamia vuosia myöhemmin hankkii itselleen tiloja Lieksan kylässä. On kai sama, joka pikku-vihan perästä mainitaan talollisena Lieksassa. Samaa sukua, kuin edellinen on arvatenkin Antti Ullgren, joka vuonna 1730 otetaan Nurmeksen lukkariksi.

Suku on koko aikansa pysynyt Pielisjärven vanhassa pitäjässä, Nurmeksessa, jossa heitä henkikirjojen mukaan on eniten, Pielisjärvellä, Juu'assa ja Rautavaaralla.

Walkendorff.

Ruotsalaisesta aatelismiehestä pitäisi sukutarinan mukaan Walkendorffien polveutua.

Vuonna 1700 mainitaan Karl Walkendorff talollisena Lieksan kylässä Pielisjärvellä. Hänestä tuli lautamies ja oli pitäjän huomattuita. Vuonna 1794 ei enään merkitä ketään Walkendorffia tilallisena ja vuonna 1808 mainitaan vaan muutamia loisia tästä suvusta Lieksan kylässä. Tilattomina löytyy heitä vielä nytkin.

Wallendahl.

Suurien sotien melskeissä 17:n sataluvun alussa mainitaan Karjalassa monien kiertelevien sotilashenkilöiden joukossa myös korpraali Wallendahl. Hän on ensimmäinen tämänniminen henkilö Pohjois-Karjalassa. Ison-vihan aikana on ollut myös Wallendahl-nimisiä Pälkjärvellä — ehkä juuri sama korpraali —, koskapahan heti rauhan tultua mainitaan Pälkjärven Iljalassa Pekka Wallendahlin leski asuvan tilallansa. Petter Wallendahlista, joka kansan muistossa kulkee Pekka Wallan nimellä, on säilynyt sellainen kertomus, että ison-vihan aikana olivat Ruskealan leppälahtelaiset tulleet venäläisten kanssa pälkjärveläisiä ahdistamaan. Pekka Walta oli viimemainittujen johtajia, ja kun venäläiset oli surmattu, läksi Pekka Walta lukemaan ruumiita. Kuolleitten joukossa venyikin muuan elossa oleva, joka aikoi keihäällä lopettaa Wallan. Pekka huomasi juonen ja väijyjä sai kalliisti maksaa tuumansa.

Wallendahlien suku on koko ajan pysynyt Pälkjärvellä asustellen Iljalan kylässä. Se on koko aikansa aivan vähäinen ollut eikä heitä nykyään ole jälellä kuin muutamia jäseniä.

Wallius.

Onpa mahdollista, että suku alkuansa on Ruotsista koitoisin; siellä nimittäin jo 16:n sataluvun puolivälissä mainitaan

Walliuksia löytyvän. Itä-Suomessakin mainitaan Walliuksia jo verrattain aikaisin. Niin on Sortavalassa porvarina vuonna 1686 Yrjö Yrjönpoika Wallius.

Pohjois-Karjalassa elävän suvun kantaisänä on kai kumminkin pidettävä sitä Yrjö Walliusta, joka 1688 mainitaan Pielisjärven pienen pedagogion tai alkeiskoulun opettajana. Myöhemmin, jo 1690-luvulla, kun koulu oli lakannut toiminnastaan, tuli Wallius Pielisjärven kirkkoherran apulaiseksi ja sittemmin seurakunnan kappalaiseksi. Yrjö Wallius oli nainut Klara Laurintytär Bergmanin, jonka kanssa hänellä oli useita lapsia. Yrjö Wallius kuoli heti ison-vihan perästä, arvatenkin vuonna 1722.

Walliuksen lapsia oli Yrjö, joka heti ison-vihan perästä mainitaan talollisena Lieksassa. Toinen veli oli Israel, josta tuli Pielisjärven lukkari. Kolmannelta veljestä, Petteristä, tuli myös tilanomistaja Lieksaan. Sisaria oli monta ja joutuivat ne naimisiin ympäri Karjalan ja muuallekin.

Näistä on Walliuksien laaja luku polveutunut. Vuonna 1808 mainitaan Walliuksia tilallisina ja loisina Höljäkässä, Lieksassa ja Pankajärvellä. Silloin on sukua myös jo levinnyt Liperiin, missä Henrik Wallius on tilallisena Paiholassa.

Sukua, joka Gröhnien jälkeen on Pohjois-Karjalan vierasnimistä suvuista laajin, löytyy nykyään Pielisjärvellä, Juu'assa, Nurmeksessa, Liperissä, Kontiolahdella ja Ilomantsissa.

Wegelius.

Suvun kantaisä Karjalassa on pappismies Johan Wegelius, joka vuonna 1734 tuli Tohmajärven kappalaiseksi ja kuoli tässä virassa 1756. Pikku-vihan aikana, kun muut Tohmajärven papit pakenivat hävittävän vihollisen tieltä, pysyi Wegelius seurakunnassaan ja sai paljon kovaa kokea. Avioliittosaan Maria Alopaeuksen kanssa oli Wegeliuksella monta lasta,

jotka koteutuivat Tohmajärvelle. Pojat Johan Henrik ja Arvid Magnus hankkivat itselleen tilat ja asuivat Tohmajärven Kemiessä. Nuorimmasta veljestä Gabrielista tuli kotipitäjänsä lukkari ja kuoli siinä virassa 1790.

Wegeliukset hävisivät pois tiloiltaan Tohmajärven Kemiessä niin, ettei heitä nyt enää ole muualla kuin syrjäkylissä loisina. Joitakuuta Wegeliuksia löytynee myös Kiteellä.

Wesander.

Suku on kotoisin Länsi-Suomesta. Johannes Wesander, joka arvatenkin oli Turun hospitaalain saarnaajan Mathias W:n poika, tuli Turussa ylioppilaaksi 1700:n tienoissa, joutui isonvihan aikoina tuntemattomasta syystä Tohmajärvelle ja oli vuodesta 1721 jonkinlaisena lasten opettajana mainitussa seurakunnassa. Hänestä sanotaan vuonna 1741, että hänellä on kolmelta piispalta saarnalupa ja saarnaileekin silloin tällöin sekä toimii notaarina kirkollisissa tarkastuksissa. Loppuaikoinansa eli vanha koulumestari omistamallaan tilalla Tohmajärven Jouhkolassa ja kuoli siellä vuonna 1760 85 vuoden vanhana, kuten kirkonkirjoissa sanotaan.

Hänellä oli ainakin kaksi poikaa, Paavo ja Jaakko, joista edellinen jäi viljelemään Jouhkolassa olevaa tilaa ja kasvatti ympärillään joukon lapsia. Jaakosta ei sitävastoin mitään mainita, lienee kuollut naimattomana tai siirtynyt muille seuduille. Paavon pojat jäivät isän viljelemälle tilalle, mutta joutuivat syystä tai toisesta siltä pois, kun »Karjalan kuningas» oli Tohmajärvelle tullut. Wesanderit siirtyivät nyt Tohmajärven Ertolaan ja joku osa osui myöhemmin Kantosyrjän ja Järventauksen kylään, missä heitä on vielä tänäkin päivänä, onpa joku talollisenakin.

Sukua ei liene eikä liene ollut muualla kuin Tohmajärvellä.

Westman.

Jo 16:n sataluvun lopulla mainitaan Liperin nimismiehenä Johan Jeremiaksenpoika Westman. Jo vuonna 1700 on hänellä oma tila Liperin Vainolammin kylässä. Hänen leskensä asui ison-vihan jälestä Riihilahden kylässä. Heidän poikiansa oli kaiketi se Jeremias Westman, joka kansan johtajana otti osaa 1741 vuoden taisteluihin ja jota vielä 1753 asiakirjoissa mainitaan kapteenin nimellä. Vuonna 1808 tavataan kaksikin Westmania talollisina Liperissä, nimittäin Jeremias Westman Riihilahdella ja samanniminen Liperinsalon kylässä.

Sukua on vielä Liperissä, Kaavilla, Kontiolahdella ja Polvijärvellä.

Wetterstrand.

Ensimmäinen tähän sukuun kuuluva, jonka olemme asiakirjoissa tavanneet, on talollinen Petter Wetterstrand Kiteen Närsäkkälästä. Hänen mainitaan asuvan mainitussa kylässä heti ison-vihan jälkeen. Vielä pikku-vihan perästä mainitaan hän samalla tilalla, ellei se mahdollisesti olisi hänen samanniminen poikansa. Sama tila kulki sitten perintönä suvussa pitkät ajat. Seuraavan vuosisadan alussa oli siinä haltijana Juho W., ja vielä nytkin on Närsäkkälässä samaa sukua tilallisina.

Suku on sangen uskollisesti pysynyt Kiteellä. Joitakuuta suvun jäseniä on siirtynyt Tohmajärvelle ja Rääkkylään. Suurassa nimenmuutossa 1906 ovat eräät suvun jäsenistä vaihtaneet nimensä Vettenrannaksi.

Willman.

Kaukaiselle Kontiolahdelle oli 1780-luvulla eksynyt ylioppilas Henrik Willman, joka mainittuna vuonna pyrki ja otettiin pitäjän koulumestariksi. Hän oli tullut vuonna

1777 ylioppilaaksi Turussa, mutta arvatenkin eivät luvut olleet oikein luonnistaneet, koska ei mainita hänen mitään tutkintoa yliopistossa suorittaneen. Willman pääsi vuonna 1790 Kaavin lukkariksi. Hänen jälkeläisiensä elää eniten Kaavilla ja joitakuuta yksityisiä Kontiolahdella.

Winter.

Suku tuli Pohjois-Karjalaan vuonna 1713, jolloin Rantasalmen silloinen kappalainen Henrik Winter nimitettiin Kiteen kirkkoherraksi. Kirkkoherran pappila oli vielä silloin Suorlahdella ja siellä asui Winter perheineen. Hän oli Rantasalmella nainut Maria Elisabet Kyanderin, josta avioliitosta syntyi useita lapsia. Vanhin poika Henrik tuli Kiteen kappalaiseksi ja kuoli siinä virassa. Hänen poikiansa oli Liperin onneton kirkkoherra Henrik Winter, joka 1808 sodan aikana vietiin kasakkahevosten raahaamana venäläisten vangiksi. Toinen vanhan Winterin pojista tuli Kiteen kirkkoherraksi ja hänen perillisensä ovat polvi polven perästä asuneet Kiteellä, ollen joko hallinnollisissa tai kirkollisissa viroissa. Vielä nytkin on tätä haarausta Kiteellä.

Vanhan kirkkoherran kolmas poika oli nimeltään Johan ja tuli sen haarauksen kantaisäksi, jota vielä elää Pohjois-Karjalassa kansan keskuudessa. Hän tuli Pielisjärven nimismieheksi, sai vuokralle Lieksan hovin, jolla ennen Simo Hurtta oli asunut, nai Kiteen kruununvoudin Erik Andersinin tyttären Engel Katariinan ja jäi koko elinikänsä Pielisjärvelle asumaan. Hänen poikansa Henrik Johan oli tullimiehenä Pielisjärvellä, asui omistamallaan tilalla Lieksan kylässä ja kuoli siellä. Tämän pojista taas muut joutuivat Karjalasta pois, mutta keskimäisestä Reinholdista tuli Pielisjärven suntio ja hänen perillisiensä toisessa polvessa elää vielä Pielisjärvellä talollisina ja loisina.

Wintereitä on niin useita ollut kaikenmoisissa kirkollisissa ja hallinnollisissa viroissa Pohjois-Karjalassa, ettemme voi heitä läheskään kaikkia luetella. Suvun varsinaisena kotina on pidettävä Kiteen pitäjää, joka nyt jo lähes 200 vuotta on tarjonnut suvulle tyyssijan. Pielisjärvelle heit äyrytti heitä haaraus jo aikaisin, niinkuin näimme, ja siellä heitä asuukin vielä kansan keskuudessa, joskin sangen vähälukuisina. Kansan keskuudessa ei heitä muualla Pohjois-Karjalassa ole ollutkaan.

Örn.

Ilomantsissa mainitaan 1740-luvulla siltavoutina Mikko Örn. Hän oli nainut Hedvig Klöfverin. Itse Örn on jo 1748 kuolleena, mutta hänen leskensä elää vielä sen jälkeen.

Jo 1808 tavataan parikin Örniä talollisina Ilomantsissa jo eri kylissä. Niin on Antti Örn talollisena Ilomantsin kirkonkylässä ja Erik Örn Koverossa. Viimeksimainitussa kylässä on Örnejä loisina 1800:n luvun alussa.

Tuskin on sukua levinnyt ulkopuolelle Ilomantsin entisten rajojen. Nykyiset Örnit elävät Koverossa.

Paitsi nyt lueteltuja sukuja on Pohjois-Karjalassa suuri joukko sellaisia, joita emme ole katsoneet voivamme luetella edellisten joukossa joko siitä syystä, että sukua on kovin vähän ja tiedot alkuperästä puuttuvat tai että se todennäköisesti sangen äskettäin on juurtunut Karjalan maaperään. Lienee kuitenkin paikoillaan, että annamme niistäkin muutamia hajanaisia tietoja, ainakin siitä, missä suvun jäseniä nykyään löytyy.

Alleniuksia on Ilomantsissa ja Pielisjärvellä.

Barck Kiteen Niinikummun kylässä elää 1794 Karl Barckin leski. Sukua on Kiteellä.

Bergmanit polveutuvat todennäköisesti Otto Anders Bergmanista, joka vuonna 1794 valittiin Kesälahden lukkariksi. Ei heitä muualla olekaan kuin Kesälahdella.

Bergqvist. Tohmajärven Akkalassa mainitaan 1794 siltavouti Bergqvist. Sukua on Tohmajärvellä ja Pälkjärvellä.

Bernstenien suku on Länsi-Suomesta. Ylioppilas Johan Bernstenin, joka oli syntynyt Porissa 1739 ja tullut ylioppilaaksi Turussa 1759, otti Gabriel Wallenius Tohmajärven ylimääräiseksi nimismieheksi ruttokesänä 1772. Bernstenin pojista oli yksi Kontiolahdella nimismiehenä 1808. Sukua Kontiolahdella ja Polvijärvellä.

Björnholmit, joita on Enossa, polveutuvat nähtävästi Liperin kappalaisesta, Stefan B:sta, joka tuli tänne kappalaiseksi 1806 ja kuoli täällä 1813.

Blick-sukua on Nurmeksessa.

Bohm. Kiteen Kiteenlahden kylässä elää 1808 lampuuti Edvard Bohm. Muualla ei sukua ole kuin Kiteellä.

Bolander. Liperin Pielisensuussa asuu 1808 suutari Bolander. Sukua on Kaavilla.

Buurmanija on Kontiolahdella, Liperissä, Kiteellä ja Pälkjärvellä. Liperissä on heitä ollut toista sataa vuotta.

Böökien kotopaikka on myös Liperissä.

Candeliinejä on Enossa ja Nurmeksessa.

Cornér-suvun aloittaja Pohjois-Karjalassa on ehkä nimismies Cornér, joka mainitaan elävän Kaavilla vuonna 1808. Sukua Pielisjärvellä.

Durchmanija on Kiteellä runsaanpuoleisesti.

Elfvengren. On vanha sotilassuku, jonka jäseniä Karjalassa on ollut useita. Vanhimpia on kapteeni Enok Elfvengren, joka eli Kiteellä 1750-luvulla. Hänen poikiansa oli ehkä Abraham Elfvengren, joka eroitettuna kersanttina eli Kiteen Suorlahdella 17:n sataluvun lopulla ja seuraavan alussa. 1850-seuduilla taas mainitaan Kiteen koulumestari Petter Elfvengren

asuvan Puhoksessa. Hänestä lienee sukua jatkunut, jota nyt elää Kiteellä.

Elfvig. Sukua löytyy Kiteellä.

Eschner. Jo heti ison-vihan jälestä mainitaan luutnantti Eschner Liperin hovilla. Hän oli nainut hovin omistajan Carl Printzin sisaren. Vuonna 1808 asuu Ilomantsin Putkelassa talollinen Adolf Eschner. Nykyään on heitä Pälkjärvellä ja Kiteellä.

Finne. Krister Finne on talollisena Ilomantsin Sikronvaarassa heti pikku-vihan perästä. Samanniminen talonpoika mainitaan 1794 tilallisena Sikronvaarassa ja erään Finnen leski Ilomantsin Kivilahdella samana vuonna.

Forsbergejä on Kontiolahdella ja Nurmeksessa. Vuonna 1808 mainitaan Karl Forsberg lampuotina tuomari Martti Steniuksen tilalla Liperin Pielisensuun kylässä.

Forsmaneja löytyy kansan keskuudessa Kaavilla.

Forsstadius-sukua on Kuusjärvellä. Johan F. mainitaan 1808 torpparina Hurnilanrannassa.

Franzien-suku, joka lienee Käkisalimesta kotoisin ja samaa alkujuurta kuin Franzénit, on ollut Pohjois-Karjalassa kauvan. Heti Uudenkaupungin rauhan jälestä mainitaan Antti Frantz tilallisena Liperin Kontiolahdella. Liperin Sotkuman kylässä asuu 1748 talonpoika Johan F. ja samana vuonna Pielisjärven Kuohatissa tilallinen Mikko F. Pitkin matkaa mainitaan Frantzeja tilallisina ja loisina Pielisjärvellä ja Liperissä. Kontiolahdella heitä vielä on.

Frimodig on ehkä vanha sotilassuku. On joitakuuta Kiteellä.

Grönmarckeja on muutamia Enossa. Jo 1770-luvulla mainitaan tullinhoitaja Grönmarck Pielisjärvellä.

Hagerteja on joitakuuta Kaavilla.

Hartlin-sukua Kiteellä joitakuuta.

Hoffren. Pälkjärvellä on useita tämännimisiä, myös jokunen Rääkkylässä ja Polvijärvellä.

Holsti-nimisiä on Rautavaaralla.

Hultin-sukua, joka kai polveutuu karjalaisesta talonpoikais-suvusta, on Pohjois-Karjalassa ollut useita jäseniä sekä hallinnollisissa että kirkollisissa viroissa. Nykyään Kiihtelysvaaralla ja Tohmajärvellä.

Hummelholmeja tavataan Ilomantsin Käenkoskella ja Mekrinjärvellä.

Hällströmit, joita on kansan keskuudessa Pälkjärvellä, lienevät tulleet viime vuosisadan alussa Etelä-Suomesta.

Höökejä on Liperissä, Kontiolahdella ja Polvijärvellä.

Imbergejä on Kiteellä useita.

Justander-sukua on Karjalassa ollut kotvan toista sataa vuotta. Vuonna 1775 mainitaan Johan Justander talollisena Pielisjärven Lieksan kylässä.

Kahelineja on Ilomantsissa.

Kajander-suku polveutuu mahdollisesti Tohmajärven kappalaisesta Anders Kajanderista, joka oli ison-vihan aikana seurakunnassa pappina. Kajandereita eli 17:n sataluvun loppupuolille asti Tohmajärvellä talollisina, mutta katoavat sitten. Nykyään löytyy Kajandereita Liperissä.

Karelberg-sukua on runsaanpuoleisesti Juu'assa ja Nurmeksessa. Olisiko ehkä mahdollista, että he polveutuisivat puuseppä Petter Carlbergistä, joka tavataan 1766 Pielisjärven Lipinlahdella.

Karlstedtejä on Liperissä ja Kiihtelysvaaralla. Yksi esiisiä on ehkä Karl Carlstedt, joka 1808 mainitaan tilallisena Liperin Hurnilanrannassa.

Kekoni. Sukua on Pielisjärvellä. Mahdollisesti ovat he pappismies Johan Kekoniuksen, joka kuoli Nurmeksessa vuonna 1771, perillisiä.

Kiljander. Suku Karjalan vanhimpia. Jo 1679 mainitaan ensimmäinen Kiljander pappina Kaavilla. Suku on asustanut

parhaasta päästä Kaavilla ja Liperissä ja siellä heitä vieläkin on. Sukujohto kumminkin epävarma.

Koffert. On ehkä entinen sotilassuku. Ensimmäinen Koffert mainitaan tilallisena Kiteen Kantosyrjässä 1750-luvulla. Sukua on Kiteellä ja Tohmajärvellä.

Krohnsit, joita on Kiteen Niinikummussa, Puhoksessa ja Puhossalossa sekä Kesälahden Villalassa, polveutuvat tietenkin Anders Detlof Crohnista, joka pikku-vihan jälkeen muutti Kiteen tullikamarin palvelukseen ja kuoli Kiteellä. Hänen poikansa Petter Johan meni sotapalvelukseen ja tuli sittemmin Kiteen nimismieheksi. Heistä polveutuvat varmaan nykyisin Pohjois-Karjalassa elävät Krohnsit.

Krögereitä on runsaanpuoleisesti Liperissä ja joitakuuta Juu'assa.

Lamberg. Kesälahden Villalassa mainitaan 1748 tilallisena Matti Lamberg. Jokunen suvun jäsen elää vielä Tohmajärvellä.

Laurell-sukua on jo Tohmajärvellä ollut satakunta vuotta.

Lindbergejä on Kiteellä. Polveutuvat ehkä tullimies Lindbergistä, joka 1808 tavataan Kiteen Puhoksessa.

Lind-sukua tavataan Nurmeksessa.

Lojandereita on Kiteellä ja Värtsilässä.

Långströmejä on Ilomantsin Nuorajärvellä.

Malmstedtejä on muutamia Kesälahdella ja Kiihtelysvaaralla.

Mohell-sukua on Pielisjärvellä ja joitakuuta Värtsilässä.

Nilsénejä on Ilomantsin Ontronvaarassa.

Ojell-sukua on Kiihtelysvaarassa.

Olsonit, joita on Kesälahdella, polveutuvat tietenkin Kesälahden nimismiehestä, Karl Fredrik Olsonista, joka kuoli Kesälahdella v:n 1850 jälkeen.

Paganukset kuuluvat mahdollisesti Jaakkiman kirkkoherra Simon Paganuksesta polveutuvaan sukuun, jota kansan keskuudessa asuu Jaakkimassa. Pohjois-Karjalassa heitä on Liperissä ja Kiteellä.

Paldaneja mainitaan jo 1808 Kiteen Loukunvaarassa. Nyt heitä on muutamia Kaavilla.

Paldanius-sukua on Nurmeksessa. Vuonna 188 tavataan Mikko Paldanius Pielisjärven Kuohatissa lampuotina.

Redsven on kai ollut sotilassuku. Sennimisiä on Kiteellä.

Relander. Sukua on Tohmajärvellä. Polveutuvat ehkä Kiihtelysvaaran kappalaisesta, Erik Kristian Relanderista.

Rundströmejä on Liperissä.

Räfsten-sukua Ilomantsissa, etenkin Mekrijärven kylässä.

Rönnbäck. Suvun jäseniä elää Kiteen Niinikummussa.

Saveniukset, joita on Pielisjärvellä, polveutuvat mahdollisesti Nurmeksen kappalaisesta, Salomon Saveniuksesta, kuollut Nurmeksessa 1811.

Schroderuksia elää sekä Kontiolahdella että Juu'assa.

Silfsten-nimisiä on Liperissä ja Kiihtelysvaaralla.

Skottman. Suvun jäsenet, joita on Kaavilla useita, polveutuvat ehkä neljännesmies Schottmannista, joka vuonna 1794 mainitaan Kiteen Kiteenlahden kylässä. Kiteen kirkonkylässä elää 1808 talouskomissaari Schottman.

Skutnabeja on Tohmajärvellä, Enossa ja Pälkjärvellä.

Smolander-sukua mainitaan jo toista sataa vuotta takaperin Liperin Sotkuman kylässä. Heitä on nykyään runsaanpuoleisesti Liperissä, Polvijärvellä, Kuusjärvellä ja Kaavilla.

Snicker. Vuonna 1794 mainitaan talollinen Juho Snicker Pielisjärven Haapajärven kylässä. Sukua nykyään runsaanpuoleisesti Nurmeksessa.

Strömbergejä on nykyään vain Kiteellä. Vuonna 1794 tavataan Martti Strömberg tilallisena Liperin Konttilansalmella. Seppä Gustaf S. asuu 1808 Kiteen Puhoksessa.

Svartseja on etenkin Pielisjärvellä ja Enossa.

Tarén-sukua on Kontiolahdella.

Terandereja on muutamia Polvijärvellä.

Törnqvist. Sukua on Kiteellä, Tohmajärvellä, Ilomantsissa ja Pielisjärvellä, viimeainitussa pitäjässä eniten.

Wahrman. Pielisjärvellä on sukua sangen runsaasti, mutta myös Kesälahdella, Kiteellä ja Tohmajärvellä.

Wikmaneja Liperissä, Kaavilla, ja Juu'assa, Koverossa.

Witandereita on Ilomantsissa.

Zitting-sukua on runsaanpuoleisesti Kontiolahdella, joku myös Kiihtelysvaaralla.

Åke-sukua on vielä muutamia Pielisjärvellä. Suvun pitäisi polveutua nimismies Johan Reinhold Åkesonista, joka oli Pielisjärvellä nimismiehenä heti ison-vihan jälestä.

Åmaneja on Liperissä, Kaavilla, Kontiolahdella, Polvijärvellä ja Kuusjärvellä. Liperin Retuisten kylässä tavataan 1794 Henrik Åman tilallisena ja seuraavan vuosisadan alussa Paavo Åman torpparina Liperin Lamminniemellä.

Lienee paikallaan vielä luetella muutamia sukuja, jotka kauvan ovat Karjalassa eläneet ja ovat kansan keskuudessa olleet, mutta jotka nyt ovat kuolleet sukupuuttoon tai kokonaan muille maille siirtyneet. Sellaisia sukuja on *Cajanus*, joka saatuaan alkunsa Pielisjärven kirkkoherra Anders Cajanuksesta († 1657) kauvan aikaa asusteli Pielisjärvellä. Sellainen oli kiteeläinen suku *Ellonius*, joka polveutui Kiteen kappalaisesta, Kristian Elloniuksesta, kuollut Kiteellä 1735. Hänen jälkeläisiensä mainitaan kauvan Kiteellä ja onpa mahdollista; että heitä vieläkin löytyy, vaikka sitä sukunimeä, Ellonen, käyttäen, josta suvusta Elloniukset varmaan ovat lähtöisin. Vanhastaeteläsuomalaisesta suvusta polveutuivat *Freeset*, jotka koko 17:n sataluvun ja vielä seuraavan vuosisadan alussa elivät talonpoikina Pälkjärvellä samalla kuin muita suvun jäseniä

oli kaikenlaisissa hallinnollisissa viroissa maakunnassa. *Hasselit* elivät ennen aikaan Ilomantsissa. Heidän ensimmäisiä esiisiään Pohjois-Karjalassa lienee ollut Karl Hassel, joka oli Ilomantsin nimismiehenä 17:n sataluvun toisella puoliskolla. Sietää myös ehkä mainita *Hyvitiukset*, jotka polveutuen Kiteen kirkkoherrasta Michael Aeschilli H:sta — oli Kiteen kirkkoherrana 16:n sataluvun lopussa — elivät jonkun aikaa talonpoikina Kiteellä. Nurmeksen kappalaisesta, Ericus *Jockmanista* polveutuivat ne tämän sukunimen kantajat, jotka 17:llä sataluvulla elivät Nurmeksessa. Vanha itäsuomalainen suku *Krook* on myös aikoinaan omannut jäseniä Pohjois-Karjalan kansan keskuudessa. Ne Krookit, jotka vuosisadan verran Tohmajärvellä elivät, juontivat sukunsa pormestari Benjamin Krookista, joka heti ison-vihan jälkeen muutti Tohmajärven Kantosyrjään asumaan.

Täydellisesti tyhjentävät eivät luettelomme ole. Moniaita hajanaisia sukuja on ehkä luettelematta, mutta tärkeimmät ja suurimmat ovat varmaan luetellut. Niinkuin metsässä joka vuosi uusia taimia kasvaa ja juurtuu maaemoon, samalla kertaan kuin lukemattomia taimia kuihtuu, niin myös aina uudelleen ja uudelleen uusia sukuja ilmaantuu, jotka pian lyövät juurensa lujasti maaperään, kun taas toiset yhtä nopeasti häviävät ja katoavat pois. Senvuoksi tällaisen luettelemisen aina täytyy olla epätäydellistä ja vaillinaista. Kukaan ei voi koota kaikkia lehtiä, joita syksyinen tuuli on suuresta puusta sinne tänne siroittelut, kukaan ei voi tietää, missä uusia taimia itää.

Monen suvun vaiheita olemme seuranneet vuosisatojen taakse. Nousten ja laskien käy sukujen kulku. Sen kansan keskuuteen, josta isät moniaita sukupolvia takaperin lähtivät opinteille ja virkaluokan kukkuloille, palaavat lapset taas imeäksensä elinvoimaa uusia töitä ja vaiheita varten.



Pohjois-Karjalan historiaa koskevaa kirjallisuutta.

Blomberg, Evert, Satavuotinen muistelmä Liperin seurakunnasta. 58 s. 1901. Pohj. Karj. kirjap. 50 p. — Hauska seurakuntakuvaus, joka käsittää nykyiset Liperin, Polvijärven ja Kuusjärven pitäjät.

Cederberg, A. R., Eräs maaseutuarkistoistamme. Historiallinen arkisto XX. — Sisältää tietoja Joensuussa löytyvästä Ilomantsin kruununvoudin arkistosta ja mitä siellä on.

Cederberg, A. R., Keisari Aleksanteri I:n matkasta Karjalassa vuonna 1819. »Aika» 1908.

Cederberg, A. R., Koski-Jaakko. »Aika» 1909. — Sisältää ensimmäisen täydellisen kuvauksen tästä merkillisestä pappismiehestä.

Cederberg, A. R., Kuvauksia 1788—90 vuosien sodasta I, II, III. Historiallinen aikakauskirja 1908, 1910.

Cederberg, A. R., Michael Toppelluksen maalauksista Tohmajärven kirkossa. »Suomen museo» 1908.

Cederberg, A. R., Simo Hurtta. »Aika» 1909, ss. 753—766. — Kuvauksessa esitetään pari piirrettä Karjalan kansan kärsimyksistä.

Europaeus, A. J., Karjalan ajantiedot. 32 s. 1859. G. V. V. 48 p.

Forsström (Hainari), O. A., Tietoja eräästä Pohjois-Karjalassa 1697 tapahtuneesta talonpolkaismellakasta. Historiallinen arkisto XI, ss. 258—270.

Forsström (Hainari), O. A., Kuvaus Inkerinmaan oloista Ruotsinvallan aikana. 143 s. 1890. — Sisältää myöskin Pohjois-Karjalaa koskevia tietoja.

Forsström (Hainari), O. A., Kuvia Raja-Karjalasta. (Kansanvalistusseuran toimit. 92). 172 s. Kuv. 1894. 1:50.

Hm. A., Laulu- ja soittoaidosta Liperin ja Polvijärven pitäjissä. Koitar, Savo-karjal. osakunnan albumi III, ss. 49—85. 1880. G. V. E. 2: 50.

Karjala. Karjalaisen osakunnan julkaisu. 1910. — Sisältää useita arvokkaita historiallisia kuvauksia.

Karjalan kirja I, 1, 2. 1909—1910. W. S. — Sisältää useita kuvauksia Pohjois-Karjalasta.

Kivilinna, Mariti, Tietoja itäisen Karjalan asutuksesta 1500-luvun lopulla. (Itä-Karjalan kansanopiston vuosikirja 1907, ss. 14—28). 1907. C. V. A. 75 p.

Koistinen, Olli, Lisiä Simo Aflächin historiaan. Historiallinen Aikakauskirja 1909, ss. 28—35.

Könönen, T., Joensuun kaupunki vuosina 1848—1898. 1904. 3: 50. — Teoksen alussa katsaus Pohjois-Karjalan vanhempaan historiaan.

Könönen, T., Pälkijärven pitäjäs. 202 s., 18 kuv. 1891. 2: —. — Valaisee ja kertoo Pohjois-Karjalan historiaa laajemmaltakin kuin Pälkijärven alalta.

Maukonen, J., Muinaisjäännöksiä Liperin kihlakunnassa. 66 s., kuvia ja kartta. (Luetteloja Suomen muinaisjäännöksistä V.) 1879. S. M. Y.

Relander, Osk., Pohjois- ja Itä-Karjala. »Suomen maakunnat» II. 140 s. suurta kokoa, runsaasti kuvia ja kartta. 1903—1904. K. V. S. 5: 10. — Paras kansanomainen maakuntakuvaus Pohjois-Karjalasta.

Ronimus, J. V., Nowgorodin vatjalaisten viidenneksen verokirja v. 1500 ja Karjalan silloinen asutus. 135 s. ja kartta. 1906. — Valaisevia tietoja Pohjois-Karjalan vanhimmasta asutuksesta.

Salenius, J. M., Kreikanusko Suomessa, historialliselta kannalta. 80 s. 1873. Tek. 1: 50.

Salenius, J. M., Niitä näitä Itä-Suomesta I—III. 140 s. 1875—77. Tek. 1: 50.

Tirronen, Reijo, Muinaisjäännöksiä Ilomantsin kihlakunnassa. (Luetteloja Suomen muinaisjäännöksistä X.) 77 s., kuvia ja kartta. 1885. S. M. Y.

Sitäpaitsi tavataan muita Pohjois-Karjalan historiaa valaisevia kirjoituksia »*Nuoressa Karjalassa*», »*Karjalan kävijässä*» ynnä muissa julkaisuissa, joita suosittelemme lukijoillemme.



Tähänastisen suomalaisen kotiseutukirjallisuuden kanta-teoksia ovat Kansanvalistusseuran maakuntakuvaukset

Suomen maakunnat,

joita kirjoitettaessa on silmällä pidetty, että niistä tulisi opettavia ja huvittavia lukukirjoja kansalaisille. Maakuntain luonnonsuhteet on niissä esitetty yleisin piirtein, suurempi huomio omistettu asutukselle, historiallisille vaiheille, niihin liittyville muistoille, kansalle, elinkeinoille, tavoille, sivistysoloille y. m. Kukin kirjoittaja on kuvaamaansa maakuntaan perehtynyt omaan tutkimustensa ja matkojensa kautta.

Seuraavat osat tätä suurta suomalaista kuvateosta ovat ilmestyneet:

1. **Varsinais-Suomi ja Ahvenanmaa**, kirj. *Väinö Wallin (Voionmaa)*. 96 suurta 2-palstaista sivua. 46 kuvaa ja maakunnan kartta. Hinta 3: 40, sid. 4: 25.

2. **Pohjois- ja Itä-Karjala**, kirj. *Oskar Relander*. 140 suurta 2-palstaista sivua. 84 kuv. Hinta 5: 10, sid. 6: —.

3. **Savo**, kirj. *O. A. Kallio*. 113 suurta 2-palstaista sivua. 77 kuvaa. Hinta 4: 25, sid. 5: —.

4. **Häme**, kirj. *F. O. Rapola*. 480 sivua. 181 kuvaa ja maakunnan kartta. Hinta 6: 25, sid. 7: 50.

Selvää on että nämät vilkkaasti ja pirteästi kirjoitetut maakuntakertomukset, joita suuri joukko melkoisilla kustannuksilla hankittuja kuvia valaisee, ovat juuri semmoista luettavaa, joka kaikkia huvittaa ja hyödyttää, sillä ne tarjoavat sellaisillekin kansalaisille, joilla ei oman näkemänsä perusteella ole tilaisuutta maamme muiden seutujen oloihin tutustua, mahdollisuuden opettavaan matkailuun oman kotilietensä ääressä. Laajempaa, kansaisempaa ja arvokkaampaa kuvausta maastamme ei ole ilmestynyt kuin nämät maakuntakertomukset ovat.

Kansanvalistusseura, Helsinki.

Karjala-kirjallisuutta.

Paitsi edelläesittämiämme *Oskar Relanderin* laajaa kuvarikasta **Pohjois- ja Itä-Karjalan** maakuntakertomusta ja *P. Puhakan* pirteää **Pielisen varrelta** kotiseutukuvausta on Kansanvalistusseura julaissut m. m. seuraavat Karjalaa käsittelevät kirjat:

Kuvia Raja-Karjalasta, kirj. *O. A. Forsström (Hainari)*. 147 siv. Kuvit. Hinta 1: 50. — Tämä jokaisen karjalaisen suuren ystävänsä muistoksi hankittava muistokirja sisältää seuraavat mielenkiintoiset pääluvut: Laatokan rantamailla. — Salomailla. — Runo- ja taikamailla. — Karjalan aatelia. — Kovan onnen Karjala. — Tapoja ja luonteita. — Jos mikään niin juuri tällainen kirja kasvattaa Karjalarakkautta ja kuuluu jokaiselle suomalaiselle.

Kuvaelmia Itä-Suomalaisten vanhoista tavoista, kirj. *Johannes Häyhä*. Sisältää seuraavat erikseen saatavat osat: I. Joulunvietto. 127 siv. 1: 25. — II. Maahanpaniaiset. 49 siv. 50 p. — III. Talvitoimet. 135 siv. Kuvit. 1: 25. — IV. Kesäaskaret. 147 siv. Kuvit. 1: 25. — V. Naimistavat. 225 siv. 2: —. Koko teos korukansiin sidottuna 8: —.

Antaa yhtäjaksoisen kertomuksen muodossa uskollisen kuvan kansan elämästä Viipurin läänissä viime vuosisadan alussa ja keskivaiheilla. Laajin, monipuolisin ja pirtein kansantapain kuvaus, mitä suomeksi on kirjoitettu. Esitys erittäin vilkasta ja kansanomaista.

Kansanvalistusseura, Helsinki.

Hinta 50 p.

Näköispainos, Kvs-säätiön Arkisivistyksen digikirjasto

Digitoitu Suomen tiedekustantajien liiton Kopiosto-korvauksista myöntämällä apurahalla.

Alkuperäinen julkaisu:

Pohjois-Karjalan vierasnimiset suvut / kirjoittanut A. R. Saareneppä.

(Kansanvalistusseuran Kotiseutukuvauksia ; 5–6). Helsingissä : [Kansanvalistus-seura], 1910.

(Helsingissä : Raittiuskansan Kirjapainossa, 1910)

Saareneppä, A. R. = Cederberg, Arno Rafael, 1885–1948

YKL 88.29; YKL 99.3

henkilönnimet; karjalaiset; kulttuurikosketukset; nimistöntutkimus; sukututkimus; sukunimet; suvut; Pohjois-Karjala

ISBN 978-952-7533-30-7

URN:ISBN:978-952-7533-30-7



Kvs-säätiö (Kansanvalistusseura sr)
Helsinki 2022